

המדריך למתגרשים

מאת: עו"ד גיל שחף

איורים: צבי פדלמן

אורנית, הוצאה לאור ושיווק בע"מ

ORANIT, Publishers And Distributors Ltd.

עיצוב עטיפה ואיורים: צבי פדלמן
עימוד: סטודיו *Artic*
ניהול הפקה: אבי ליפשיץ

© כל הזכויות שמורות לאורנית, הוצאה לאור ושיווק בע"מ
ולתאומים הוצאה לאור.
רחוב ריינס 5 גבעתיים 53460
טלפון: 03-5719795, 03-5719497
פקס: 03-5712873

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר
או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני אחר, כל חלק
שהוא מהחומר הכלול בספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא, בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא
ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

נדפס בישראל 2006
Printed in Israel

המדריך למתגרשים

תודות

תודה רבה להורי שהתגרשו זו מזה כאשר הייתי באמצע כיתה ו'. כאשר הייתי בכיתה ח' חזרו והתחתנו שוב זה עם זו (כשאני עומד איתם מתחת לחופה ברבנות). תודה נוספת להורי על כך שערב גיוסי לצה"ל התגרשו שוב (כן, בפעם השנייה). תודה להורי שכל אחד מהם, לאחר כמה שנים, נישא שוב. במיוחד תודה לאבי שחי כיום, בנפרד מאשתו החוקית (האחרונה), עם אישה נהדרת, בלא נישואין, בעוד היא נשואה לאדם אחר.

תודה לבני משפחתי האחרים, אשר כמעט כל אחד מהם התגרש או תכנן להתגרש או התחתן עם גרוש.

תודה לאשתי האהובה ובני משפחתה, אשר גם אם תחפשו בזכוכית מגדלת, לא תמצאו שם ולו זוג אחד שהתגרש. עירקים - מה אתה יודעים ...

כאשר למדתי באוניברסיטת תל אביב, לקראת התואר הראשון במשפטים, נכשלתי, בכל תקופת הלימודים, רק פעם אחת. ניחשתם, זה היה במבחן אמצע בתחום "דיני

משפחה". למועד ב' למדתי כה קשה, וכה אינטנסיבי, דבר אשר החדיר בי אהבה גדולה לתחום ולכן אני מבקש להודות למרצה שנתן מבחן כל כך קשה שהכשיל מחצית מהסטודנטים.

תודה גדולה אני חייב למרצה אחר שלי באוניברסיטה, אשר באחד השיעורים סיפר לנו על פסק דין של בית הדין הרבני אשר סירב לחייב בעל בגירושין, חרף העובדה כי לקח את היד של אשתו ושבר אותה לשניים. לאותו שיעור הביא עימו המרצה יד מלאכותית של בובה, עליה נוהגים להציג בגדים בחלונות ראווה. המרצה אחז, בשתי ידי, בשני קצוות היד המלאכותית, הניפה אל על במאוזן ובבת אחת הנחית את מרכזו על ברכו, וניפצה לרסיסים. אז, באותו יום חם ומהביל, כאשר המזגנים שבקו חיים בכיתה בה שהו 150 סטודנטים, הבנתי כי אני רוצה להיות עורך דין בתחום דיני המשפחה.

תודה כמובן למאות הלקוחות שעברו במשרדי ושאלו את השאלות שספר זה מבקש לתת עליהן תשובות.

תוכן העניינים

הקדמה	
האם אני ב"הליכי" גירושין?	
האם אני זקוק לעורך דין?	
שבעה כללים מנחים לבחירת עורך דין.....	
שכר טרחה	
ניהול תיק הגירושין והפיקוח עליו	
מודעות עצמית	
ארבע המימרות הנפוצות ביותר שתשמעו	
הגופים עמם אתם עשויים לבוא במגע	
בית המשפט לענייני משפחה	
יחידת הסיוע שליד בית המשפט לענייני משפחה	
בתי הדין הרבניים	
המחלקה לשירותים חברתיים / אגף הרווחה בעירייה... ..	
משטרת ישראל	
לשכת ההוצאה לפועל	
המוסד לביטוח לאומי	
האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים	
נעמת	
כללים מנחים להפסקת ההליכים וחזרה לשלום בית	
"חזרה לעתיד" - מי מפחד מפרק ב'.....	

הקדמה

אם אתם מבקשים לדעת כיצד קובעים מיהו ההורה המשמורן, כמה מזונות פוסקים לשלושה ילדים ואיך מחלקים את הרכוש, הרי שלא תמצאו תשובות בין דפים אלה.

בספר זה אני מבקש להכניס כל אחד ואחת מכם אל העולם הפרא-משפטי של הליכי הגירושין. ספר זה יסוב על "המסביב", על הטיפים הקטנים והגדולים שלא תמצאו בשום מקום אחר, והם ביחד מהווים נדבך נוסף, אשר חייבים להיחשף אליו כאשר נכנסים להליכי גירושין.

ככל שתקדימו להפנים את העצות, הכללים וההנחיות המופיעים בספר זה, כך יהיה לכם קל יותר להתמצא בעולם החדש אליו אתם נכנסים, כך תדעו טוב יותר להתאים את ציפיותיכם ולהפחית את חששותיכם. בוודאי שבקריאת ספר זה תרכשו לעצמכם כלים לנהל את ענייניכם, המשפטיים והלא משפטיים, באופן טוב יותר.

הספר נולד מתוך כך שמצאתי את עצמי, במהלך התמודדות עם מאות לקוחות, מעביר את אותם המסרים וההסברים, פעם אחר פעם, תוך שאני רואה שוב ושוב כיצד לקוחותי צמאים לטיפים ועצות, שהם אינם יכולים לקבל בשום מקום אחר.

כיום, בעידן האינטרנט ומאגרי המידע הממוחשבים, כמו גם בעידן בו אנו מוצפים בעורכי דין, השאלות המשפטיות מקבלות מענה די בקלות ובמהירות; די בשיטוט מהיר באינטרנט או בפגישת ייעוץ אצל עו"ד כדי לקבל מושג כללי כיצד מוכרעות, בדרך כלל, הסוגיות השנויות במחלוקת בין בני זוג.

יחד עם זאת, הכללים והעצות שאני מבקש להעביר אליכם בספר זה אינן מופיעות בספרות; הן באות מתוך השטח, והשליטה בהן מקלה עד מאד על ההתמודדות הקשה העוברת עליכם עת אתם ניצבים בפתחם של הליכי גירושין.

להלן שני טיפים, ככה "על החשבון". הטיפ הראשון: לפחות בשלבים הראשונים שמרו על דיסקרטיות מלאה וטוטלית (למעט איש אמון אחד עליו אתם יכולים לסמוך בעיניים עצומות - ועל כך יורחב בהמשך). לפיכך, רצוי

שלא תקרא בספר זה ליד אשתך במיטה, וכדאי שגם את לא תספרי לבעלך כמה הספר הזה פרקטי ומרתק. ראו הוזהרתם. הטיפ השני: רכשו מכשיר הקלטה (מהסוג הדיגיטלי, הקטן, עם הרבה שעות הקלטה, פשוט ונוח לתפעול, אשר ניתן למצוא בכל חנות לכלי כתיבה או באינטרנט) ואל תעזבו אותו. מכשיר זה יהווה את החרב והמגן שלכם. ברור לכם כי גורלות נחרצים על בסיס השאלה למי מאמין השופט - לבעל או לאישה. מכיוון שבהרבה מאד סיטואציות, הם ורק הם נטלו בהן חלק, טוב שטענותיכם ייתמכו בהקלטות שהקלטת את בן / בת הזוג. זה מותר, זה חוקי, וזה חלק מכללי המשחק.

שימו לב:

**אין באמור בספר זה כדי להוות תחליף
לייעוץ משפטי פרטני ואישי.**

האם אני ב"הליכי" גירושין?

להליכי גירושין יש, בדרך כלל, שתי פנים. ברוב רובם של המקרים, כאשר בני זוג מבקשים להתגרש האחד מהשני, הם יושבים ומסכמים ביניהם את כל העניינים השנויים במחלוקת, מעלים את ההסכמות אליהם הם הגיעו על הכתב וניגשים לבית הדין הרבני על מנת שזה יאשר את ההסכם שלהם, ייתן לו תוקף של פסק דין ויסדיר ביניהם גט.

בחלק קטן מן המקרים, הצדדים, מטעמים שונים, אינם מצליחים להידבר ביניהם ואחד מהם פותח בהליכים משפטיים מיליטנטיים – מי בבית הדין הרבני האזורי, מי בבית המשפט לענייני משפחה.

כל אחת משתי הסיטואציות נכללת בתוך ההגדרה של הליכי גירושין, שכן בכל אחת מהדרכים נעשים צעדים וונקטות פעולות אשר מטרתן, בסופו של דבר, להביא לידי פירוד בין בני הזוג, תוך הסדרת כל הסוגיות השנויות במחלוקת.

"אנ' רוצה שנדגדג על מערכת היחסים שלנו"

מסקנה: בין אם קיימת בין בני הזוג הסכמה מלאה באשר
לאופן בו יש להתגרש, קל וחומר אם לאו - ונוצר צורך
בפנייה לערכאות - הרי שמדובר בבני זוג הנמצאים
בהליכי גירושין.

האם אני זקוק לעורך דין?

כן. בית המשפט לענייני משפחה הוא בית משפט ייעודי ומקצועי אשר הוקם בישראל בשנת 1995. בין היתר, בית המשפט לענייני משפחה נוסד על ברכי דיני החברות, ולכן, בענייני מנחה ההשקפה לפיה פירוק תא משפחתי דומה לפירוק חברה עסקית. בשני המקרים (במשפחה ובחברה עסקית) יש מספר בעלים, קיים רכוש משותף, קיימות השקעות שונות בעסק, יש חובות ויש התחייבויות.

אין כל ספק כי לו הייתה בבעלותכם חברה עסקית, לא היה עולה על דעתכם לעסוק בפירוקה בלא התייעצות עם גורם מקצועי כמו רואה חשבון, עורך דין, יועץ מס.

שם, כמו גם כאן, מאחר ומעולם לא עסקתם בפירוקו של תא משפחתי, הרי שאינכם מכירים את כל העניינים הכרוכים בכך והמתחייבים מכך, ומחובתכם להיוועץ עם אדם הבקיא בעניינים אלה, גם אם נראה לכם כי אתם יודעים הכל וכי בן הזוג היה גלוי עמכם, כן והגון.

האינטראקציה עם עורך הדין יכולה להתקיים בכמה מישורים; היא תלויה בצרכי הלקוח, רצונותיו ויכולותיו. האינטראקציה ההכרחית היא זו המינימליסטית, והכוונה היא ל"פגישת ייעוץ". מדובר בפגישה קצרה, הנערכת בין חצי שעה לשעה וחצי, עולה כמה מאות שקלים, ובה עורך הדין שומע תחילה את הלקוח ולאחר מכן מחווה את דעתו על המקרה, סוקר בפני הלקוח את זכויותיו וחובותיו, מציג בפניו את אפשרויותיו, את עמדות הפסיקה ועמדות השופטים. במהלך פגישת הייעוץ, העו"ד עונה על שאלות הלקוח, מתייחס לסוגיות ו/או לבעיות מיוחדות העלולות לעלות ומחווה דעה על ההסכם (באם קיים כזה), אשר נערך בין הלקוח לבין בן זוגו עמו הוא נמצא בהליכי גירושין. פגישת ייעוץ זאת הכרחית לכל אדם הנמצא בהליכי גירושין, ובשום מקרה לא ניתן לוותר עליה. אם אתם ב"כיוון הנכון", תקבלו גושפנקה לכך מאיש מקצוע. אם אינכם בכיוון הנכון, תקבלו הכוונה מתאימה והוראות כיצד ניתן להביא דברים על תיקונם. עלות הפגישה בטלה בשישים מול התועלת הצומחת מכך.

שבעה כללים מנחים לבחירת עורך דין

אם השכלתם להגיע להסכם עם בני זוגכם, והינכם חפצים רק בפגישה ייעוץ כדי לדעת אם אתם "בכיוון הנכון", הרי שהעצות הבאות הן פחות רלוונטיות (וניתן לעבור לפרק הבא). מאידך, אם אינכם מצליחים להידבר עם בן זוגכם, ואתם צופים או מעוניינים כי הסכסוך יגיע לערכאות משפטיות, כי אז אינכם יכולים להרשות לעצמכם להתעלם מהכללים שלהלן.

הכלל הראשון - "כימיה". הליכי גירושין אורכים זמן רב (ועל כך יורחב בהמשך); מתוך כך עולה אחת העובדות הבסיסיות ביותר, לפיה עורך הדין שתבחרו יהפוך לאחד האנשים הקרובים ביותר אליכם, לפרק זמן די ארוך. האינטראקציה עם עורך הדין תלבש צורות שונות, לעתים אינטנסיבית וחושפנית יותר ולעתים פחות, ואולם, ברור כי עורך הדין יהפוך לחלק בלתי נפרד מחייכם לפרק זמן לא מבוטל, ולכן, בבואכם לבחור עורך דין אתם חייבים לבחון

ולהבהיר לעצמכם האם קיימת כימיה ביניכם. וזו העצה הראשונה: בחרו עורך דין שיש לכם עמו כימיה, שאתם משדרים אתו על אותו גל, שאתם מרגישים בנוכחותו ובקרבתו בנוח, שאתם יכולים לבטוח בו ולהאמין לו. הקשיבו היטב לתחושת הבטן שלכם, ובאם זו מציקה לכם, אל תרפו ואל תתפשרו, המשיכו לחפש. למזלכם, יש מאיתנו בשפע.

הכלל השני - "מקצוען אמיתי". קיימים הרבה מאד עורכי דין המתעסקים בתחומים רבים. מתוך עיון במודעות הפרקליטים המתפרסמות בעיתונות ניתן לראות כיצד עורך דין אחד מתעסק גם במקרקעין, גם בדיני תעבורה, גם במיסוי, בתחום הפלילי הבין-לאומי וגם בדיני משפחה. מתוך היכרותי את מקצוע עריכת הדין, לא ייתכן כי בעידן המודרני עורך דין יהיה מומחה בכל כך הרבה תחומים. והרי אתם זקוקים **למומחה!** החקיקה המתקדמת, הפסיקה הרבה הקיימת כיום, עידן האינטרנט ומאגרי המידע הממוחשבים יצרו שפע של אינפורמציה, ואין ביכולתו של עורך דין להישאר מעודכן, חד ובקיא בכל התחומים בהם הוא עוסק. לכן, העצה השנייה שלי אליכם היא לבחור עורך דין המתמחה ומתעסק **רק** בתחום דיני המשפחה. אין לכך תחליף.

מטבע הדברים, מדובר במקצוען המכיר את החקיקה, את הפסיקה, את בתי המשפט, את עורכי הדין האחרים בתחום ואת גישתם של השופטים.

הכלל השלישי - "המלצות אישיות". באם החלטתם כי אתם זקוקים לשירותיו של עורך דין, חפשו אחר אנשים אחרים אשר היו בהליכי גירושין ובקשו המלצות לגבי עורכי הדין אשר טיפלו בהם. אל תבחרו עורך דין מספר טלפונים או ממודעה בעיתון. ענייניכם חשובים מדי.

הכלל הרביעי - "הגודל קובע". אל תתפתו לפנות למשרדים הגדולים והמפוארים. משרדים אלה עובדים, בדרך כלל, באופן כזה שראש המשרד (שהמשרד נקרא על שמו) עוסק "בקליטת" לקוחות חדשים ובניהול השוטף של המשרד. הסיכוי כי עורך הדין בעל המוניטין הידוע, המנהל משרד כה גדול עם פעילות אינטנסיבית, יטפל באופן אישי בכל ענייניכם, הוא קטן למדי. לרוב, את העבודה השוטפת בענייניכם, לרבות ההופעות בערכאות המשפטיות, יבצעו המתמחים ועורכי הדין השכירים העובדים באותו משרד. ואם כך, מדוע לשלם אלפי דולרים מיותרים בתמורה לשירות שככל הנראה לא תקבלו.

אל תתפתו גם לאותם משרדים קטנים מדי. סביר להניח כי עורך הדין העובד לבדו, בלא כל עזרה, נכונה לגביו אחת משתי ההנחות הבאות: או שאינו מצליח לנהל את עסקיו כראוי ולהתפתח, ואם כך, מדוע יצליח לנהל את עניינכם כראוי. או שמדובר בעורך דין שיש לו תיקים רבים (בעיקר קטנים), הרבה מעבר ליכולתו של אדם אחד להתמודד עם כל כך הרבה תיקים, ולא בטוח כמה זמן יהיה לו להקדיש לעניינכם. לכן, העצה שלי אליכם היא לבחור משרד בו קיים צוות מקצועי, הכולל יותר מאדם אחד, תוך שאתם מבטיחים כי האיש שבגללו שכרתם את שירותיו של אותו משרד, הוא אשר ינהל את עניינכם, הוא יהיה בקיא בכל פרטי התיק, הוא זה שיפיע בערכאות, הוא זה שינהל בעבורכם את המשא ומתן, אם וכאשר יתקיים, הוא זה שעמו אתם מדברים כאשר אתם רוצים לשאול שאלה, לקבל עצה או סתם לשתף ולהתעדכן.

הכלל החמישי - "שיקולי הנוחות ימתינו". באם ההליכים המשפטיים עתידים להתקיים שלא באזור מגוריהם, אלא בעיר אחרת, והכוונה לעיר מרוחקת, בחרו עו"ד מהעיר בו עתיד המשפט שלכם להתנהל. אותו עו"ד שתבחרו, הממוקם בעיר שבה יתנהל המשפט, יכיר את השופטים שהוא עומד להופיע מולם בתיק שלכם

(מאחר והוא מופיע מולם בתדירות גבוהה), יכיר את הדינמיקה השוררת באולמות בית המשפט ואת מערך המזכירות התומך בפעולות בית המשפט, יהיה קרוב ונגיש לבית המשפט וכל קבלת החלטה, כל הגשת בקשה וכל הגעה לדין יהיו מאד קלים בעבורו, שכן הוא לא יצטרך להשקיע מאמצים לוגיסטיים רבים והאנרגיות יופנו אל המהות ולא אל הפרוצדורה והלוגיסטיקה. נכון, הדבר יקשה מעט עליכם, על כך אני אומר - אז מה. עדיף שאתם תגיעו לדין סחוטים ועייפים מהנסיעה ממקום מגוריהם לעיר בו מתנהלים הדיונים, מאשר עורך הדין שלכם. דרך אגב, מעצה זו מתבקשת גם העצה המשלימה לפיה אם אתם מנהלים את ההליכים שלכם בעיר בה אתם מתגוררים, אל תפנו לעו"ד שאינו מהאזור. לסיכום: בחרו עו"ד הממוקם בעיר בה מתנהלים ההליכים, זה פחות נוח אבל זה שווה.

הכלל השישי - "משתלם להשתלם". האוניברסיטאות, כמו גם לשכת עורכי הדין, מקיימות השתלמויות "עומק" לעורכי הדין, ובכלל זה הן מקיימות השתלמויות בכל תחום דיני המשפחה. ודאו כי עורך הדין שלכם משתתף בהשתלמויות שכאלה, שכן, אותן השתלמויות מחדדות, מעדכנות ומבהירות את החומר שעורכי הדין עוסקים בו,

ואתם רוצים וצריכים עורך דין מעודכן וחד, ולא עורך דין אשר מנהל את התיק שלכם על פי מה שהוא למד בפקולטה למשפטים לפני עשרים שנה, ולא התעדכן מאז.

הכלל השביעי - "טוב מאד בסדר וניקיון". אחד הדברים החשובים ביותר כאשר מנהלים הליכים משפטיים הוא סדר. יש צורך להציג אסמכתאות רבות, היקף כתבי הטענות, התגובות, הבקשות, ההזמנות לדין והראיות הוא אדיר; רק עו"ד מסודר יכול לשלוט באופן מלא בעניינכם. בהכירי את הקולגות שלי, עו"ד בעל משרד מסודר ואסטטי הוא גם עו"ד מסודר בצורת החשיבה שלו, בארגון התיק המשפטי ובאופן הטיעון בבית המשפט. נכון, זו הכללה, ואולם, אין כל פסול בלשאול את עצמכם האם העו"ד אליו הגעתם לפגישת ייעוץ נראה מסודר והאם משרדו מסודר; יש להכניס את התשובה שלכם אל תוך סל השיקולים שלכם בבואכם לבחור עו"ד. האופן בו העו"ד ומשרדו נראים הם בבואה של האופן בו יטופל תיקכם.

שכר טרחה

כן, זה נכון, צריך לשלם לנו על השירותים שאנו נותנים. בעניין זה אני מבקש להשיא מספר עצות ולהעיר כמה הערות.

- שכר הטרחה ננקב בדרך כלל על ידי עורכי הדין בדולרים, ועל הסכום הנקוב יש להוסיף מע"מ.

- סכום נוסף שעליכם יהיה לשלם לעורך הדין, מעבר לשכר הטרחה, הוא בעבור אגרות והוצאות אחרות. עצתי היא: עמדו על כך שאת האגרות ואת ההוצאות האחרות תשלמו בכל פעם בו מתרחשת או נדרשת ההוצאה. למשל, כאשר יהיה עליכם להגיש כתב תביעה, רק אז שלמו את האגרה הכרוכה בכך. כאשר יהיה צורך לשלוח את כתב התביעה באמצעות שליח לצד שכנגד, הרי שרק אז שלמו את ההוצאה בעבור השליח. הימנעו מתשלום סכום גלובלי מראש בעבור ההוצאות והאגרות.

- אני מודה. לחלקנו יש "מחלה", ועתה אני עומד לתת

לכם את העצה החשובה ביותר שתקבלו בכל הנוגע לשכר טרחה, שכן יש בה כדי להשפיע על אופן ניהול התיק והיחס שתקבלו. במה דברים אמורים?

קיימים עורכי דין (לשמחתי לא רבים), הנוהגים לדרוש את מלוא שכר הטרחה מוקדם ככל האפשר. לעתים קורה במצב שכזה שעם תשלום הדולר האחרון מתחיל להתפתח אצלם סינדרום "הגמירה המהירה". במילים פשוטות, מהרגע בו שילמת את התשלום האחרון של שכר הטרחה, מתחיל להתעורר הרצון אצל עורך הדין לסיים את התיק, גם במחיר פגיעה בלקוח. הדברים הם קשים, נוגעים בבטן הרכה של הקולגות שלי, ואולם, בספר זה אני מחויב להתייחס גם לחולשתנו. הפתרון האולטימטיבי: שלמו את שכר הטרחה בתשלומים. גם אם נקבע סכום גלובלי (בהמשך יורחב על סוגי שכר הטרחה), שלמו אותו בתשלומים לאורך התקופה שהתיק צפוי להתנהל. מניסיון שלי ושל חברי, לקוח המשלם מדי חודש בחודשו לעורך הדין שלו, גם אם אין מדובר בסכום חודשי גדול, מקבל יחס שונה מלקוח אשר התיק שלו מתנהל כבר שנה (למשל) ושכר הטרחה שולם מיד בהתחלה, ו"הטעם" הטוב של שכר הטרחה כבר חלף עבר, כמו גם המוטיבציה והעניין לטפל בתיק. שלמו בתשלומים, לאורך

כל התקופה שהתיק צפוי להתנהל, והיחס אליכם יהיה בהתאם.

- חתמו על הסכם שכר טרחה מפורט, בו יהיה ברור מה אתה מקבלים ומה לא. במסגרת ההסכם צריך להיות ברור מי מעורכי הדין במשרד ייצג אתכם, כמה יעלה ההליך כולו, מהו אופן התשלום, מהי התוספת על דיונים, מהי התוספת על הכנת "סיכומים", מה קורה כאשר ההליך נגמר בהסכם או בשלב מוקדם ביותר וכו'. עוד שעליכם לעשות זה לסכם מראש כמה תצטרכו לשלם בעבור הליכים עתידיים שעשויים להתרחש. למשל, אם תוגש נגדכם תביעה נוספת, בנוסף על זו שכבר הוגשה, סכמו על הסכום אותו תצטרכו להוסיף. אם לא תסכמו מראש, הרי שבעתיד, כעבור שנה ויותר, כאשר תאלצו, למשל, להתגונן מפני כתב תביעה חדש שקיבלתם מהצד שכנגד, הרי שתמצאו עצמכם שבויים בידי עורך הדין שלכם, המכיר את התיק על בוריו ומאחר ולא תעסיקו שני עורכי דין שונים, כח המיקוח שלכם, בכל הנוגע לעלויותיו של ההליך החדש, יקטן עד מאד.

- במרבית הסכמי שכר הטרחה קיים סעיף הקובע כי הוצאות משפט אשר ייפסקו במסגרת ההליכים המשפטיים, ישולמו לידי עו"ד פלוני (ולא ללקוח) כשכר

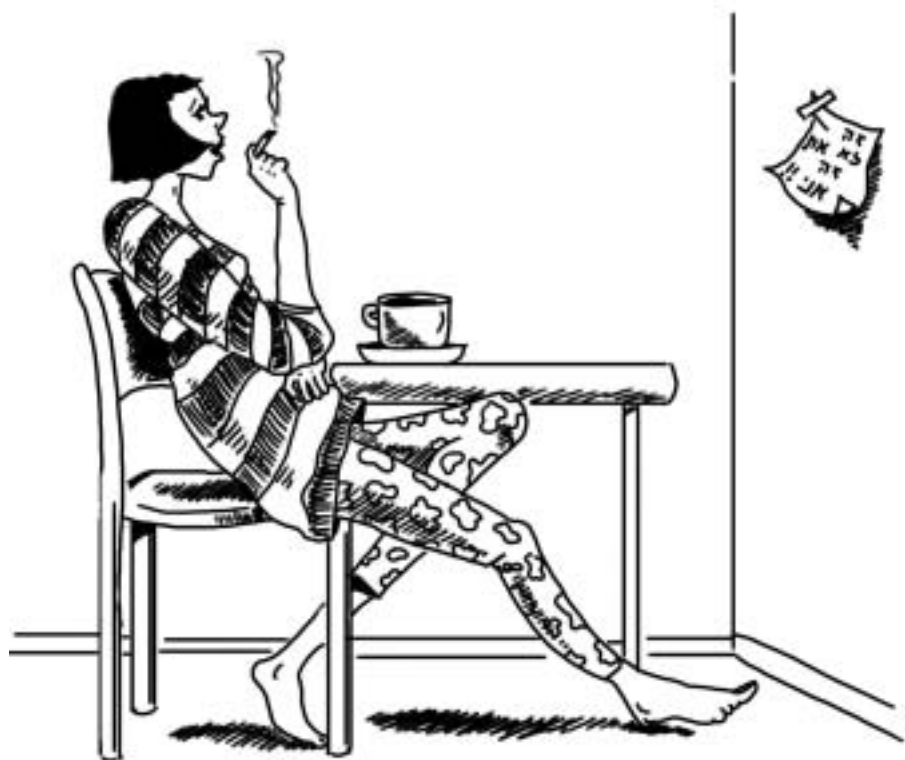
טרחה נוסף על שכר הטרחה המוסכם. ההליך המשפטי מתנהל בצורה כזו לפיה הצד המפסיד מחויב לשלם לצד הזוכה הוצאות משפט. עד לאחרונה ההוצאות אשר נפסקו על ידי בתי המשפט היו הוצאות סימליות שלא היה בהן כדי להשיב לזוכה את מלוא ההוצאות שהוא הוציא בגין ההליך השיפוטי. יחד עם זאת ניתן למצוא היום שופטים רבים הפוסקים הוצאות ריאליות. בכל מקרה, עליכם לחפש אחר סעיף זה בהסכם שכר הטרחה עליו אתם מתכוונים לחתום, ולהביאו בחשבון בעת המשא ומתן המתנהל ביניכם ובין עורך הדין בנוגע לשכר טרחתו.

- קראו היטב את הסכם שכר הטרחה ושמרו לעצמכם עותק. הסכמי שכר הטרחה הניתנים לכם לחתימה הם סטנדרטיים ומופקים בהקשה על מקש אחד במקלדת המחשב. דעו, הסכם שכר הטרחה, על כל רכיביו, פתוח למשא ומתן. כפי שאתם רוצים לסגור את העסקה, כך גם עורך הדין הניצב מולכם. גם אם אין הסכמה מצד העו"ד להפחית בשכר טרחה, הרי שניתן לדרוש להוסיף רכיבים נוספים אשר יהיו כלולים בו, כגון: להגדיל את מספר ההופעות בבית משפט שלא יחויבו בתשלום נוסף, לדרוש כי בעבור הכנת סיכומים לא ייגבה תשלום נוסף וכו'.

- כפי שנאמר קודם לכן, ההתקשרות עם עורך הדין

יכולה ללבוש מספר צורות. עורך הדין יכול ללוות אתכם בניהול מו"מ. עורך הדין יכול רק להכין בעבורכם את כתבי הטענות (תביעה ו/או הגנה ו/או בקשות / תגובות שונות). עורך הדין יכול לתת ליווי כולל ושוטף עד תום ההליכים, או שניתן לסכם עמו כי הוא נותן ליווי כללי ושוטף עד הדיון הראשון, תמורת שכר טרחה מסוים, ולאחר מכן, אם יתחילו הדיונים, יתווסף סכום נוסף לשכר הטרחה. לשיטה האחרונה יש יתרון וחסרון, ולהלן שניהם על קצה המזלג: רוב התיקים נגמרים בהסכם, חלקם נגמרים לאחר הגשת תביעות וכתבי הגנה, ובטרם התחלת הדיונים. כך שאם קבעתם שכר טרחה הכולל ליווי שוטף עד לדיון הראשון, הרי שמן הסתם שכר הטרחה יהיה נמוך משכר טרחה גלובלי, אשר אין בו התייחסות לשאלה האם מגיעים לבית משפט או לא, ובכך תחסכו סכומי כסף לא מבוטלים - זהו היתרון. החיסרון: עורך דין שאינו הגון יחבל בכל ניסיון לסיים את התיק בטרם הגעה לערכאות, שהרי אם התיק יגיע לערכאות יהיה עליכם להוסיף נתח נכבד לשכר הטרחה.

- עצה נוספת בעניין שכר הטרחה. כדבר שבעובדה, שכר הטרחה בפריפריה נמוך משכר הטרחה בערים הגדולות והמרכזיות. חפשו עו"ד טוב בפריפריה, ותשלמו

הרבה פחות, ומדובר באלפי דולרים פחות!

- כדאי שתדעו גם את הדבר הבא. אם באמצע ההליכים החלטתם כי אינכם מרוצים מעורך הדין שלכם, ואתם מבקשים לעבור לעו"ד אחר, הרי שאל תצפו שהעו"ד אליו אתם מבקשים לעבור יגבה שכר נמוך יותר מהעו"ד הראשון מהטעם "שהכל כבר נעשה". העברת תיק לעו"ד חדש מצריכה אותו ללמוד את התיק, להעריך את הדברים הנכונים שנעשו ואת הטעויות שנעשו; לעתים צריך לתקן כתבי טענות, לעתים יש להגיש הליכים שהיה טוב לו היו מוגשים קודם לכן. רוצה לומר, העברת תיק לעו"ד חדש כרוכה, בדרך כלל, בהרבה מאד עבודה מצידו, ושכר הטרחה שייגבה מכם יהיה בד"כ כשכר טרחה שהיה נגבה מכם לו הייתם מגיעים לאותו עו"ד מלכתחילה. באותו עניין של מעבר מעו"ד אחד לאחר, אני מבקש לציין כי בעבר, באם היו חילוקי דעות בין עו"ד ללקוח בכל הנוגע לתשלום שכר טרחה, הרי שהלקוח אשר חפץ לעזוב את עוה"ד שלו ולעבור לעו"ד אחר, לא היה יכול לעשות כן מהטעם הפשוט הכפול הבא: ראשית, על מנת לעבור מעו"ד לעו"ד היה עורך הדין המטפל צריך ליתן מכתב לעו"ד החדש שהוא משחרר את הלקוח ובעצם מסכים כי העו"ד החדש יטפל בתיק. שנית, העו"ד

המטפל, במידה והיו חילוקי דעות בנושא שכר הטרחה, היה רשאי לעכב במשרדו את התיק של הלקוח ולא לשחררו עד הסדרת שכר הטרחה. כיום, הכללים שונו ואין צורך במכתב הסכמה / שחרור, ואין לעוה"ד זכות להחזיק בתיק של לקוחו. בשורה התחתונה יאמר כי המעבר כיום בין עו"ד אחד לשני הוא, יחסית, קל ופשוט.

- ככלל (למרות שיש עורכי דין חריגים ותביעות חריגות), עורכי הדין בתחום אינם גובים שכר כאחוז מהסכום שנקבע בפסיקת בית המשפט.

ניהול תיק הגירושין והפיקוח עליו

תיק הגירושין המנוהל על ידי עורך הדין ששכרתם הוא, בסופו של דבר, התיק שלכם, והוא עוד תיק מבין תיקים רבים שיש לעורך הדין. כן, מה לעשות, יש לנו עוד תיקים. רוצה לומר, אם לא תפקחו, לא תיזמו, לא תתעניינו ולא תדרשו, הדברים לא יתקדמו בקצב שהם יכולים וצריכים להתקדם.

פקחו על עורך הדין שלכם. באם סוכם כי הוא יכין דבר מה, או ישלח דבר מה, או יחפש אחר חומר, או יערוך פגישה, בדקו האם הוא עשה זאת. לא תפקחו – לא תדעו אם הדבר נעשה, וכאשר בסופו של דבר תגלו זאת, כבר יהיה מאוחר מידי. להלן דוגמא קצרה: אם עורך הדין שלכם הסביר כי ביחד עם התביעה הרכושית, תוגש גם בקשה למתן צווי עיקול זמניים, עליכם לוודא כי אכן הבקשה הוגשה, וכי העיקולים נשלחו בזמן והתקבלו. אם לא תפקחו על כך, ורק לאחר מספר חודשים תגלו זאת,

הרי שהגשת בקשה להטלת עיקולים, חודשים רבים לאחר הגשת התביעה העיקרית, ככל הנראה כבר לא תואיל, שכן סביר להניח כי הצד שכנגד עשה פעולות להברחת רכוש והעלמתו, וכל עיקול שיוטל באיחור לא יהיה רלוונטי עוד, וחבל.

הדיונים בערכאות המשפטיות חשובים ביותר. גם הדיונים המכונים "קדם משפט" חשובים וקריטיים. היו ערניים, **אל תקלו ראש בדיונים**, ודאו כי עורך דינכם מת"חס ברצינות הראויה לכל דין ודיון, ולו הפשוט ביותר. דרשו מעורך הדין שלכם לומר לכם מה הוא צופה שיתרחש בדיון, קבעו מה אתם מבקשים להשיג, מה מבחינתכם תהיה הצלחה, מהם הסיכונים, מתי מתפשרים, איזה הצעות אפשר להציע, מה כדאי לדרוש ומהו "קו אדום" שאין לעבור אותו. דרשו מעורך הדין שלכם להכין אתכם לקראת הדיון. יש דיונים בהם תצטרכו להשיב על שאלות של בית המשפט ו/או של הצד שכנגד. בקשו הכנה מקדימה, דרשו עריכת סימולציה, עברו על כתבי הטענות שאתם הגשתם לערכאה השיפוטית וודאו כי אין סתירות בין התשובות שאתם מתכוונים לתת בעל פה לבין מה שהעלתם על הכתב.

מדי כמה חודשים, ואולי אף קודם, תלוי באינטנסיביות של

אני לא מבינה למה אתה מתעקש לחלק כל דבר חצי-חצי?

התיק ובשלב בו הוא נמצא, קבעו עם עורך הדין שלכם **"ישיבת אסטרטגיה"**. בישיבה זו נערכת הערכה מחודשת באשר לאסטרטגיה על פיה מנוהל התיק; בישיבה שכזאת בוחנים, למשל, האם יש מקום להגיש תביעות חדשות, האם יש מקום לפתוח חזית נוספת, האם יש מקום לצמצם חזית אחרת החושפת אתכם לסיכון גבוה מדי, האם יש מקום לפתוח בסוג של הידברות עם הצד שכנגד, האם יש לשנות את ההתנהגות עם בן הזוג בבית וכו' וכו'. תשאלו, תחקרו, תציעו ותתעניינו כי החשיבה המשותפת תניב פירות עד מהרה.

לטעמי, תחושת הבטן שלכם היא מדריך ומצפן נהדר. אם אתם לא מרוצים מהטיפול אשר ניתן לכם על ידי עורך הדין שלכם, ו/או אינכם מרוצים מהתוצאות המושגות בהליך, עליכם לערוך בדק בית, ולבחון האם אתם במקום האופטימלי שבו אתם צריכים להיות. הדבר הנכון לעשות לצורך כך הוא: הביאו את תיקכם לעיונו של **עו"ד אחר ("חיצוני")**, אשר יבחן האם תיקכם מתנהל באופן האופטימלי. פעמים רבות חל קיבעון מחשבתי באופן ניהול תיק מסוים. העיסוק בו, החשיבה המרובה עליו ולעתים העייפות, מגבילים את היכולת של עורך הדין המטפל בתיק לראות דברים חדשים שניתן לעשות או

לתקן. הבאת התיק בפני עורך דין אחר, הבקיא בתחום, עורך דין שאינו מעורב, "טרי ורעב", יכולה לתרום רבות, שכן ייתכן ויהיה באפשרותו לראות דברים שעורך הדין הקבוע, המטפל בתיק, אינו רואה אותם. עם הרעיונות החדשים, ו/או ההצעות לתיקון ולשיפור, ניתן לחזור לעו"ד המטפל לצורך ביצועם. בעניין זה קבלו עצה נוספת, החל מהיום הראשון שבו התקשרתם עם עורך הדין שלכם, בקשו לקבל העתק מכל מסמך המיוצר בתיקכם (כתבי תביעה, מכתבים, טיוטות, הסכמים וכדומה) וגם העתק מכל מסמך המתקבל מאת הצד שכנגד או מאת בית המשפט (כתבי הגנה, תגובות, פרוטוקולים, מכתבים וכו'); **נהלו תיק מקביל מסודר בביתכם**. דבר זה יקל עליכם בשני אופנים כאשר האחד נגזר מהשני. ראשית, אתם תדעו בכל שעה באיזה מצב נמצא תיקכם, ולו ברמה הכללית. שנית, תיק מסודר יאפשר לכם לגשת לעו"ד אחר להתייעצות, תוך שאתם מציגים בפניו את כל החומר, וכל זאת מבלי שעורך דינכם יידע על כך, דבר אשר ימנע משבר אמון בינכם לבין עורך דינכם; זאת, מכיוון שהרבה עורכי דין מפרשים התייעצות של לקוח שלהם עם עו"ד אחר כמשבר וכהבעת אי אמון, ולכן, תיק מסודר כזה יחסוך לכם אי נעימות.

מודעות עצמית

החלטתם, או שנכפה עליכם, להיכנס אל תוך עולם הגירושין. שכרתם שירותיו של עו"ד, או שהחלטתם להתנהל לבד (דבר שאינו מומלץ כלל ועיקר). הגשתם כתבי תביעה, הגשתם כתבי הגנה, מכאן "העגלה" מתחילה לנסוע, הדרך ארוכה, והינה מעט "צדה" לדרך.

התחייבו כלפי עצמכם כי במסגרת הליכי הגירושין לא תחפשו לנקום בצד שכנגד. הבינו כי אין כל דרך (במיוחד בשיטת המשפט הישראלית) לפצות על כל השנים שבהן נגרמה לכם עוגמת נפש. אף אחד בעולם לא יכול לפצות אתכם על הנתינה שלכם, על ההקרבה שלכם, על האכפתיות, האהבה והמסירות שלכם, אשר לא זכו להערכה הראויה של הצד השני. זכרו כי הליכי הגירושין – פירוק התא המשפחתי – דומים מאד לפירוק חברה. מדובר בעסקה (אשר כמעט כולה) בעלת אספקטים כלכליים. אם תנתבו את האנרגיות שלכם לנקמה לא תהיו חדים, לא תהיו ערניים, לא תזהו

הזדמנויות "עסקיות" טובות, התהליך יתארך ויתמשך וכל הצדדים הנוגעים בדבר ייפגעו.

ודאו כי יש לכם שני אנשי אמון קרובים. לא יותר!
מטבע הדברים, כאשר תכנסו אל הליכי הגירושין תגלו לפתע המון אנשים נוספים הנמצאים בהליכי גירושין כמוכם, או כאלה שעברו הליכים כאלה בעבר. בדיוק מאותם אנשים עליכם להיזהר. כל אחד אשר "בילה" קצת בהליכי גירושין רואה עצמו כמומחה. וכמו כל ישראלי טוב, הוא חולק את המומחיות שלו עם כל מי שירצה רק לשמוע. כך, למשל, השכנה תספר לכם שהיא השאירה את בעלה עם התחתונים ולקחה לו את כל הרכוש, וגם אתם יכולים לעשות את זה. למחרת תשמעו את בן הדוד מספר לכם כי אצלו זה היה צ'יק צ'ק ומה פתאום אצלכם זה נמשך כל כך הרבה זמן. בשירות המילואים תשמעו חבר מספר כיצד בית הדין הרבני פסק לטובתו בגלל שהוא גבר, וטוב שהוא הגיש תביעה לפני אשתו, ועוד כהנה וכהנה עצות, הגיגים, מחשבות ודמיונות. הדבר המדהים הוא שככל שתדברו עם יותר אנשים כך תקבלו יותר עצות לגבי האופן בו עליכם לנהל את עניינכם; אתם "תוצפו" בדיסאינפורמציה ועצות בלתי חיוניות, תאבדו מיקוד ובסופו של חשבון הדבר יפגע

בכם יותר מאשר יעיל. היזהרו (!) היזהרו (!) היזהרו (!)
מכל אלה המבקשים להשיא לכם עצות, ומכל אלה
המבקשים להנחות אתכם בדרככם. זכרו, כל תיק
מתנהל בצורה שונה, בכל תיק קיימת אסטרטגיה שונה.
אין דברים אוטומטיים, הכל מצריך מחשבה ותכנון. העצה
שלי אליכם היא זאת: ודאו כי יש לכם שני אנשי אמון אשר
ילוו אתכם לאורך כל הדרך. אחד מאנשי האמון, לטעמי
ובהתאם לאופן בו אני רואה את המקצוע שלי, הוא עורך
הדין שלכם. אם הוא לא יכול להיות איש אמון שלכם הוא
לא יכול להיות עורך הדין שלכם. איש אמון נוסף יכול
להיות חבר טוב או בן משפחה, שאתו אפשר לחלוק כל
מחשבה, כל אינטואיציה, כל חשש וכל רצון; אדם זה חייב
להיות מהסוג שידע להקשיב ויש לו את היכולת להקדיש
מעצמו אליכם. את החבר הפסימי, המרוכז בעצמו,
שמרו ל"אירועים" אחרים. במערכה הזאת אתם צריכים
אוזן קשבת, אדם שקול, יציב, רציונלי ורציני, אשר יהיה
זמין בעבורכם, יוכל להגיע עמכם לפגישות (לפחות
לראשונות) עם עורך דינכם, ויהווה כתף ומשענת לאורך
כל התקופה. היזהרו שאותו איש אמון לא יהיה מעורב
רגשית יתר על המידה, אחרת התנהלותו תהיה ממקום
אמוציונלי ונקמני, במקום להיות ממקום רציונלי ומפוקח,
דבר אשר יוסיף עליכם מעמסה מיותרת.

הבינו כי אתם נכנסים לתהליך ארוך מאד, יש לכך מספר סיבות וגם מספר השלכות, וטוב אם תהיו ערים להן.

- משרדי ממוקם בעיר אשדוד. אם תגישו תביעה לבית המשפט לענייני משפחה באשדוד, הרי שהדיון הראשון בתביעתכם יידון כחצי שנה לאחר הגשת כתב התביעה. הדיון הבא ייקבע לאחר חצי שנה או שנה, תלוי בסוג הדיון אשר ייקבע. כך, במהירות רבה, חלפה לה בין שנה לשנה וחצי רק בשל המתנה לדיונים. יובהר כי במקומות אחרים, בארץ, הן בערכאות האזרחיות הן בערכאות הדתיות, המצב דומה או מעט יותר טוב, ואולם, עדיין מדובר בחודשים רבים החולפים בין דיון לדיון. קחו זאת בחשבון!

- מאחר והתהליך הוא ממושך מאד, הרי **שמבחינה סובייקטיבית תחוו עליות וירידות**. פעם אתם "למעלה" כי קיבלתם החלטה שהיא לטובתכם, פעם אחרת אתם "למטה" כי השופט העיר איזושהי הערה שלא מצאה חן בעיניכם. דמיינו לעצמכם גל סינוס שאתם רוכבים עליו, ובכל קצה של ירידה יש עלייה ולהפך. העצה שלי אליכם היא לקחת את הדברים בפרופורציות. לא להתרגש מדי מהצלחות ולא להתרגש מרגעים פחות נעימים. חשובה התוצאה הסופית - בסופם של ההליכים. המהמורות בדרך פחות חשובות.

- גם מהבחינה האובייקטיבית תהיינה עליות וירידות.

כך, למשל, אם את מגישה תביעה כנגד בעלך, סביר מאד להניח (כך קורה במרבית המקרים) שמערכת היחסים שהייתה ביניכם - הסטאטוס - קוו הכלכלי ו/או ההתנהגותי - תקבל תפנית. בהרבה מקרים מתרחשים אירועי אלימות בין בני זוג, סמוך מאד לאחר פתיחת הליכים משפטיים. במקרים אחרים, מי ששולט בברז החמצן הכלכלי של התא המשפחתי, בסמוך לאחר שהבין כי נפתחו כנגדו הליכים משפטיים, סוגר את ברז החמצן הכלכלי גם במחיר פגיעה בילדים. פעמים אחרות, אחד מבני הזוג עוזב את הדירה וכו'. צפו לשינוי דרמטי בסטאטוס-קוו, לאחר שפתחתם בהליכים משפטיים, והתכוונו לקראתו. כך, למשל, אם קיים חשש שבן הזוג יאבד את העשתונות ברגע שהוא יקבל את המעטפה עם כתבי התביעה, ודאו כי אתם לא נמצאים במחיצתו לבדכם וודאו כי יש באפשרותכם להזעיק עזרה אם צריך. אם, למשל, בעלך הוא המפרנס העיקרי בבית, התארגני לכך שברגע שהוא יקבל את כתבי התביעה הוא עלול להפסיק להעביר לתא המשפחתי כסף להתנהלות השוטפת. אם תרחיש כזה אפשרי, התארגני לכך מבעוד מועד. צברי כסף שיספיק לך למספר חודשים בלא הכנסה מצד בעלך. הכיני את קרובי המשפחה שלך

שתרחיש כזה עשוי לקרות ואת עשויה להיזקק להלוואה מהם עד שתקבלי את הסעדים המתאימים מבית המשפט. תגובות אחרות שניתן לצפות להן הן תגובות חיוביות: במספר רב של מקרים בהם טיפלתי לא חלה אסקלציה (הסלמה), אלא אירעה תגובה הפוכה. פעמים רבות, לאחר שבן הזוג מקבל את כתבי התביעה, וכל סיפור חייו מגולל לפניו שחור על גבי לבן, נוצר בקרבו זעזוע קשה ואמיתי, ובהבינו כי התא המשפחתי שלו עומד על סף פירוק, הוא מוכן לבחון שינוי ושיפור. כל מה שאני מבקש לומר הוא שלאחר ההליכים הראשוניים (שהם בעיקרם הגשת כתבי תביעה), עשוי, במרבית המקרים, להתחולל שינוי דרמטי, ועליכם להיות ערים לכך.

- **"עקרון ההבשלה"**. מתוך עיסוקי במאות תיקים גיליתי כי עקרון ההבשלה הוא חלק אינהרנטי מאותו תהליך ארוך וממושך, וחייבים להיות מודעים לו. את הזוגות העומדים לפתחם של הליכי גירושין ניתן לחלק לשניים. קיימים זוגות רבים שאינם מאושרים, ברור להם כי פניהם לגירושין, הם אינם מצליחים להידבר ביניהם וכל אחד מהם מחכה שהצד השני יעשה את המהלך הראשון, והם כבר ילכו בעקבותיו. עקרון ההבשלה כמעט שאינו רלוונטי לזוגות אלה מכיוון ששניהם מוכנים לפרק את

התא המשפחתי לאלתר. בניגוד לאלה, יש זוגות רבים
 אחרים שלאחד מבני הזוג יש מחשבות, מזה זמן רב, על
 גירושין כי לא טוב לו, הוא סובל, הוא אינו מאושר, הוא
 רוצה להתגרש; הצד השני, מאידך, יכול להמשיך ולחיות
 באותה מערכת יחסים פגומה וקלוקלת עוד שנים רבות.
 באשר לאותו בן זוג, אשר במשך חודשים או שנים כבר
 אינו מסופק ממערכת, ואשר החליט לעשות מעשה, הרי
 שהחלטה להתגרש היא טבעית, היא התבשלה אצלו כבר
 זמן רב והוא מוכן ורוצה להוציא את רצונותיו מהכח אל
 הפועל. בן הזוג הבשל, על מנת לקדם את ענייניו, עוסק
 כבר חודשים בבדיקה, בהתייעצויות, במחקר
 ובהתלבטויות, וכאשר הוא מחליט לעשות מעשה הוא
 כבר, לרוב, בשל לפרק את התא המשפחתי, ומבקש כי
 הדבר הלא נעים הזה יעשה כמה שיותר מהר. מאידך,
 אותו בן הזוג שהיה יכול להמשיך ולחיות באותה מערכת
 יחסים קלוקלת, ברגע שהוא מקבל את כתבי התביעה,
 הרי שעולמו חרב עליו. אמנם, ידוע לו כי חיי הנישואין לא
 היו סוגים בשושנים – אבל ל ה ת ג ר ש !? מה פתאום.
 אותו בן זוג מתחיל לעבור תהליך של הבשלה רק עם
 פתיחת ההליכים נגדו, ורק כאשר הוא יהיה בשל, ניתן
 יהיה להתקדם לעבר גירושין. זכרו, כאשר מולכם בן זוג
 שאינו בשל לגירושין, הוא יאבק על כל דבר: על הילדים,

על המזונות, על הרכוש; הוא יסרב להתגרש, והכל יצטרך להתבצע "בכח" ובדרך הארוכה (דהיינו, באמצעות החלטות שיפוטיות בלבד, בלא כל יכולת להגיע להסכמות מחוץ לכותלי בית המשפט).

כאן חשוב לזכור את הדבר הבא. אם אותו צד (הבשל), שפתח בהליכים המשפטיים, לא יהיה נחוש דיו, יהיה פתוח למניפולציות רגשיות וישר אותות של חוסר ודאות ושל היעדר נחישות, כי אז, הצד השני (הלא בשל) יחשוב כי יש תקווה, יש מקום לשיפור (וכי עם עוד קצת לחץ מצידו בן הזוג שפתח בהליכים, ושחפץ לפרק את התא המשפחתי, יחזור בו והכל ישוב על מקומו באופן כזה או אחר) ותחילת תהליך ההבשלה תידחה אצלו לפרק זמן נוסף. בעצם, אני מבקש לומר כי רק אם בן הזוג אשר הרים את הדגל ופתח בהליכים, ישר נחישות ורצון עז לפרק את התא המשפחתי, ולא יותיר ספקות בליבו של הצד השני, אז, ורק אז, הצד השני (הלא בשל) יבין כי אין מקום לשקם את חיי הנישואין, ותהליך ההבשלה יתחיל להתרחש בקרבו. אחת התובנות שעליכם לזכור היא שכל עוד אחד הצדדים אינו בשל דיו לגירושין, הם לא יתבצעו או שיתעכבו מאד. רק אם שני הצדדים בשלים ניתן יהיה להתקדם. בוודאי ובוודאי שניהול הליכים בפרק זמן כה רב

יוצר ומקדם את תהליך ההבשלה אצל בן הזוג, תהליך שהוא חייב לעוברו על מנת שניתן יהיה להתקדם. העצה שלי, בסיכום הדברים, היא לשדר נחישות שאינה מותירה כל ספק באשר לשיקום התא המשפחתי, שכן כל ספק, ולו הקל שבקלים, מעכב את תחילתו של תהליך ההבשלה.

- התחייבו כלפי עצמכם כי לא תפסיקו לחיות. קחו לכם עו"ד, תנו לו לנהל את עניינכם (בכפוף לעצות שנתתי קודם לכן), ומלבד הדברים ההכרחיים אל תתעסקו בעניין זה. המשיכו לצאת, המשיכו לבלות, הגבירו את פגישותיכם עם חברים, עשו הרבה כושר, הירשמו לחוג, השקיעו במקום העבודה, בקרו אצל פסיכולוג. הטעם לכל אלה הוא פשוט: התהליך ארוך ומתיש; אם תתעסקו בהליכי הגירושין שעה שעה ויום יום, עד מהרה תיוותרו באפיסת כוחות. העיסוק המחשבתי בפירוק התא המשפחתי, בסיבותיו ובהשלכותיו, על כל הפחדים הכרוכים בכך, יתיש אתכם ויביא לידי כך שתתעייפו באמצע הדרך, ומכאן ועד ויתורים בלתי רציונליים ובלתי הכרחיים, הדרך קצרה ביותר. אתם זקוקים לאנרגיות ולכוחות וכל עיסוק בדבר שאינו קשור להליכים בו אתם נמצאים יחזק אתכם.

- ערכו צוואה. עם פתיחת ההליכים, ובהבינכם כי פניכם לגירושין, ערכו צוואה מסודרת אצל עורך דין. מדובר בהוצאה לא גדולה שתועלת רבה בצידה. על פי חוק הירושה, באם אדם לא ערך צוואה, הרי שכל נכסיו עוברים מחציתם לבן זוגו והמחצית השנייה תתחלק בין ילדיו בחלקים שווים. תארו לכם שאתם בהליכים משפטיים עם בני הזוג שלכם, והליכים אלה נמשכים זמן רב. במסגרת אותם הליכים משפטיים אתם מבקשים, בין היתר, לקבל מחצית מן הנכסים. אם, חס וחלילה, יקרה לכם משהו "באמצע הדרך", הרי שכל הרכוש שביקשתם להשיג לעצמכם, הרי שבהעדר צוואה הוא יחולק על פי חוק הירושה, ומחציתו יעבור לבן זוגכם, דבר שבוודאי אינכם רוצים שיקרה. העובדה כי התנהלו הליכים משפטיים אינה מעלה ואינה מורידה בכל הנוגע לירושה על פי דין. לכן, עם כניסתכם להליכי גירושין ודאו כי קיימת בידכם צוואה ערוכה כדין. דרך אגב, יש זכויות ונכסים שצוואה אינה תקפה לגביהם, כמו קופות גמל, ביטוחי חיים וכו', ולכן, בד בבד עם עריכת הצוואה עליכם לוודא כי המוטבים באותם נכסים (שהצוואה אינה יכולה לחול לגביהם) שונו בהתאם.

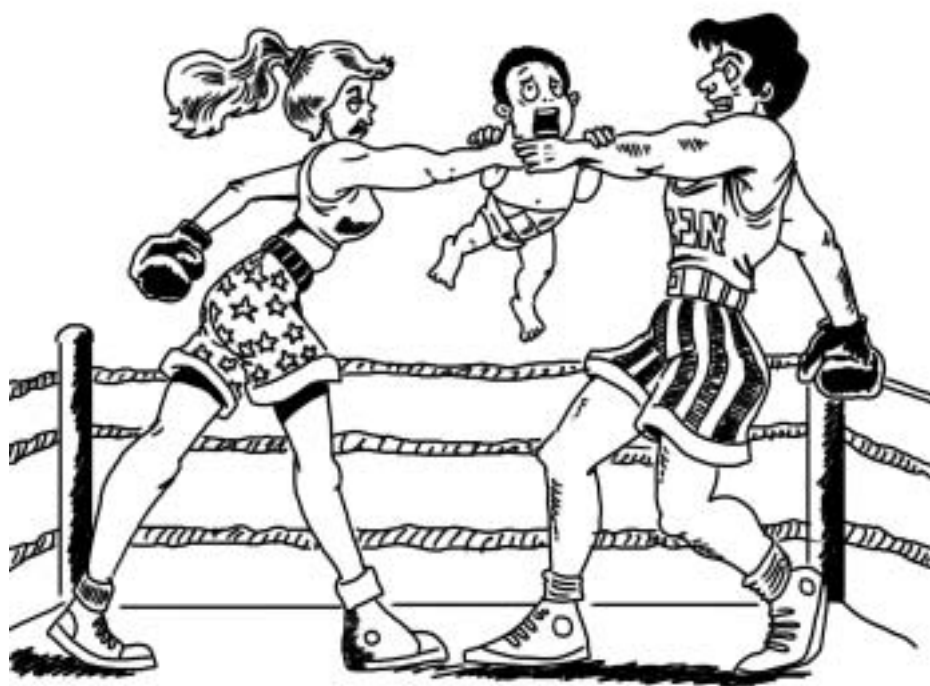
- דעו כי הן הכניסה להליכי הגירושין, והן סיומם,

מקפלים בתוכם ירידה, בלתי נמנעת, ברמת החיים שהייתם רגילים אליה. לאחר שתתגרשו, גם כשמדובר בהסכם ההוגן ביותר, שני מקורות הכנסה (במקרה הטוב) ישמשו לניהול שני תאים משפחתיים, שני בתים, שני חשבונות חשמל, שני תשלומי ארנונה ושני תשלומי ועד בית, כאשר קודם לכן שני מקורות ההכנסה שימשו תא משפחתי אחד. ירידה ברמת החיים, כתוצאה מהליכי גירושין ופירוק התא המשפחתי, היא תוצאה בלתי נמנעת ולא ניתן (למעט ברמות הגבוהות ביותר של השכר) להתחמק ממנה. היו מוכנים לכך.

- אל תבחנו את מטרותיכם והצלחותיכם דרך "החור שבגרוש". כסף זה לא הכל בחיים. אל תחפשו את נקודת האיזון הכספית המושלמת, שכן לעולם לא תמצאו אותה, ולא בגלל שלא חיפשתם היטב, אלא בשל עובדה אחת ויחידה לפיה אין נקודה שכזאת. האיזון והשוויון אינם יכולים להימדד בכסף, שכן הסכסוך ופירוק התא המשפחתי הוא עניין המורכב מכמה וכמה מרכיבים, חלקם כלכליים ורובם אמוציונליים; נקודת איזון כספית אינה קיימת מאחר והיא לעולם תהיה מושפעת מהאספקטים הלא כספיים. גם אם תקבלו את מלוא דמי המזונות שרציתם, הרי שלא יהיה בהם כדי לפצות אתכם על העובדה

שאתם אלה שמגדלים את ילדיכם, מקדישים מעצמכם ומזמנכם, והצד השני בא לבקר רק פעמיים בשבוע, ונוסע עם הקריירה שלו ועם חייו האישיים. אין דמי מזונות שיוכלו לפצות על כך. כך גם, למשל, אם תקבל מחצית מכל הרכוש ותשלם דמי מזונות נמוכים בדיוק כפי שרצית, אף אחד לא יוכל לפצות אותך על הריחוק אשר נכפה עליך מילדיך כתוצאה מכך שגרושתך היא ההורה המשמורן, ואתה יכול לראות את הילדים שלכם רק במסגרת הסדרי ראייה מוגבלים. הדוגמאות הן רבות. אל תחפשו נקודת איזון, במיוחד לא את זו הכלכלית. בחנו את הדברים באופן כולל יותר, ברמות הגבוהות יותר, תוך התייחסות למערכת היחסים שאתם רוצים שתהיה לכם עם הגרוש/ה שלכם לאחר תום ההליכים. לעתים, ויתור קל יכול להביא לידי שמירה על מערכת יחסים תקינה, וכולם ייצאו נשכרים מכך.

- העצה הכי חשובה שאני יכול לתת לכם בספר זה היא העצה הבאה: לא משנה באיזה מצב אתם נמצאים, **לעולם, אבל לעולם, אל תעשו שימוש בילדיכם במאבק שאתם מנהלים כנגד בן זוגכם.** נפשותיהם הרכות עדיין לא עוצבו וכל שימוש שנעשה בהם יוצר בקרבם צלקת, זיכרון, עיוות נפשי, ואתם, במו ידיכם,

תפגעו בדבר היקר לכם מכל, שבמרבית המקרים אתם מנהלים לטובתו ולצרכיו את עיקר מאבקכם. עד מהרה, הילדים המבקשים בכל מעודם לרצות את הוריהם, ולרוב את שני ההורים, ייכנסו לקונפליקט נאמנויות, דבר אשר יקרע אותם מבפנים. זכרו כי קל מאד לעשות שימוש בילדים. זה הדבר הכי טבעי, הכי נגיש והכי כואב. היו נאורים והימנעו מכך.

ארבע המימרות הנפוצות ביותר שתשמעו

“אני לעולם לא אתן לך גט”. שימו לב, עד סוף המאה הקודמת, מימרה זו הייתה בעלת ערך והיה עליכם להתייחס אליה ברצינות. כיום היא כמעט חסרת כל משמעות. במה דברים אמורים?

גירושין במדינת ישראל חייבים להיעשות בהסכמה. בהיעדר הסכמה של אחד מבני הזוג לא ניתן להסדיר גט פיטורין (ואני מתכוון לבני זוג יהודים). לבית הדין הרבני, הערכאה הדתית הדנה בענייני הגירושין עצמם, יש כלים אשר באמצעותם הם יכולים להביא בעלי דין להסכים לתת או לקבל גט.

בעבר היה על בן הזוג המבקש להתגרש להוכיח כי יש לו עילת גירושין מבוררת, “חזקה ומבוססת”, ורק אז היה יכול לקבל פסק דין המחייב או כופה על בן הזוג לקבל או ליתן גט, דבר אשר היה מאפשר להפעיל את הסנקציה הקשה כנגד בן הזוג הסרבן – מאסר בפועל.

כיום, המצב השתנה כמעט מן הקצה אל הקצה.

בתחילת האלף נחקק חוק אשר עניינו אכיפת פסקי דין של גירושין. החוק מקנה לבית הדין הרבני סמכויות נרחבות לאכיפת החלטותיו והוא מתאפיין בשני שינויים עיקריים. על פי שינוי אחד די בכך שבית הדין ממליץ או קובע כי הסדרת גירושין בין בני הזוג זו מצווה (להבדיל מקביעה מרחיקת לכת שיש לחייב או לכפות להתגרש) כדי לאפשר לבית הדין להפעיל סנקציות כנגד בן הזוג הסרבן. שינוי נוסף בחוק הקנה לבתי הדין דרגות שונות של סנקציות, קלות יותר ממאסר בפועל, ולכן קל יותר לבית הדין (מההיבט ההלכתי) להטיל סנקציות במקרים רבים יותר, גם כאשר עילת הגירושין אינה כה חריפה. כך, למשל, די שבית הדין יגיע למסקנה כי אחד מבני הזוג רוצה להתגרש, ואין סיכוי לשלום בית, כדי להתחיל ולנקוט סנקציות כנגד בן הזוג שמסרב לתת או לקבל גט. בית הדין לא יהסס לשלול דרכון, למנוע יציאה מהארץ, לשלול רישיון נהיגה או לקבוע כי כלפי הסרבן יתייחסו בבנק כמי שחשבונו הוגבל על פי החוק, ולכן לא יוכל לעשות שימוש בכרטיסי אשראי וצ'קים.

בעצם, אני מכוון לדבר הבא: כיום, בניגוד לעבר, ניתן, ביתר בקלות, לאכוף פסקי דין לגירושין; זאת, בשל הרף הנמוך שיש לעבור בטרם הטלת סנקציות כנגד בן הזוג

הסרבן, בעוד שבעבר היה צריך לעבור רף מאד גבוה על מנת להטיל את סנקציית המאסר כנגד בן הזוג הסרבן, סנקציה שבתי הדין היו מהססים להשתמש בה מחשש שהגט שיינתן בסופו של דבר יהיה מעושה (דהיינו, לא מרצון - ולכן פסול).

"אני אקח לך את הילדים". כמה פעמים שמעתם שאישה לא התגרשה מבעלה מאחר וזה איים עליה שהוא ייקח מחזקתה את הילדים אם הם יתגרשו. גבירותי, המצב אינו כה פשוט, במרבית המקרים איום זה ריק מתוכן. חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, המסדיר את סוגיית ההורות, כולל בתוכו חזקה לפיה ילדים עד גיל שש יהיו במשמורת אמם. כלומר, אם את אמא לילדים עד גיל שש, המחוקק לצידיך ויהיה קשה מאד, וגם יקר, לקחת ממך את הילדים. מהיכרותי את מערכת המשפט ואת הפסיקה הענפה, ניתן לומר, כמעט באופן ודאי, כי למרות שחזקת הגיל הרך חלה על ילדים עד גיל 6, הרי שברמה הפרקטית, התפיסתית והקוגניטיבית, הן בקרב בתי המשפט והן בקרב הגורמים המקצועיים העוסקים בתחום והמזינים את בתי המשפט בחוות דעותיהם, רוחה של חזקה זו ממשיכה לרחף גם לאחר שהילדים עברו את גיל 6, ומאד קשה לגבר לקבל את המשמורת על ילדיו אם לא

"אז הדגים יהיו אצלי כל שבוע שני לסוף שבוע"

הוכחה חריגה מהותית בהתנהגותה של האם. בעצם, מי שמאיים עליכם כי ייקח מכם את הילדים אינו יודע מה הוא שח, הוא אינו יודע במה זה כרוך והסיכויים לכך, סטטיסטית, הם נמוכים ככל שגילם של הילדים צעיר יותר.

“את/ה תצא/י עם התחתונים”. רבותי וגבירותי, מה שאתם רואים בסרטים האמריקאים אינו חל על המשפט הישראלי. אם בארה”ב חלק ניכר מהזכויות הרכושיות נגזר משאלת האשמה ומהשאלה מי הוא האחראי לפירוק התא המשפחתי, הרי שבארץ, מארג הזכויות הרכושיות בין בני זוג אינו תלוי כלל ועיקר בשאלת האשמה. העובדה כי נתפסת עם המאהבת לא תפגע בזכאותך לקבל מחצית מדירת המגורים או מחצית מהזכויות הסוציאליות של אשתך. העובדה כי תפסו אותך עם בעל חנות המכולת לא תפסול אותך מלשמש כהורה המשמורן על הילדים המשותפים. לעניין זה שני חריגים: מזונות אישה וזכאות אישה לכתובתה. שני אלה כן מושפעים מהתנהגותכם המוסרית, ועל כך ירחיב עורך הדין שלכם.

“בית הדין הרבני טוב לגברים”. בתי הדין הרבניים פוסקים הן על פי הדין הדתי והן על פי הדין האזרחי. לבית הדין הרבני פרוצדורה משלו על פיה מתנהלים ההליכים

בפניו. כמו לכל גוף, יש לו יתרונות וחסרונות. לפני ריצת אמוק לבית הדין הרבני יש לשקול היטב האם הדין והפרוצדורה יתאימו למקרה הספציפי. פעמים רבות, כאשר ישבתי עם לקוחה, הגענו ביחד למסקנה כי בהתאם לדין הנהוג באותה ערכאה ובהתאם לכללים הפרוצדורליים, טוב יהיה באם היא תנהל את כל ענייניה בבית הדין הרבני, והתוצאות היו נפלאות. מה שאני מבקש לומר הוא: שכחו מהסיסמה הזאת - גם הגברים וגם הנשים. כל מקרה חייב להיבחן לגופו, ורק לאחר ניתוח הדברים יש להחליט לאיזו ערכאה כדאי לפנות. הדברים נכונים, פי כמה, במיוחד בעשר השנים האחרונות, לאחר שבג"ץ הכפיף באופן הברור ביותר את בתי הדין הרבניים למרותו.

הגופים עמם אתם עשויים לבוא במגע

בית המשפט לענייני משפחה

העיקרון המרכזי המנחה בבית משפט זה הוא "שופט אחד – משפחה אחת". כלומר, שופט אחד הוא זה שילווה אתכם בכל ההליכים שיהיו לכם; הוא ידון בכל הסוגיות השנויות במחלוקת, וגם אם תחזרו כעבור שנים (ואותו שופט עדיין יכהן בתפקידו) הוא יקבל את הטיפול בתיק שלכם. דרך אגב, עד שנת 1995, מועד הקמתו של בית המשפט לענייני משפחה, זה לא היה כך. כל עניין היה מתנהל בערכאה שונה ובפני שופט אחר.

ההליכים בבית המשפט לענייני משפחה נפתחים לרוב עם הגשת כתב התביעה. למשל, תביעת מזונות, תביעה בענייני רכוש, תביעה בענייני משמורת, תביעה כספית וכו'. עם הגשת כתב התביעה נפתח ההליך המשפטי. את כתב התביעה שולחים לצד שכנגד ועליו, תוך פרק זמן מסוים (בין 15 ל-30 ימים – תלוי בסוג התביעה), להגיש

כתב הגנה מטעמו. לאחר שהגרסאות נמצאות בפני בית המשפט, התיק נקבע לדיון (למרות שיש בתי משפט שקובעים מועד לדיון מיד עם הגשת כתב התביעה. כל בית משפט עם המדיניות שלו). הדיון הראשון שתגיעו אליו נקרא **קדם משפט**. לרוב הוא יתקיים בין שלושה לשישה חודשים מהמועד בו הגשתם את כתב התביעה. בבית המשפט לענייני משפחה נוכחות הצדדים היא חובה. לא ניתן לשלוח את עוה"ד שלכם לבית המשפט על מנת לייצגכם. ברצוני לציין כי לקדם משפט שלוש מטרות עיקריות. הראשונה, בית המשפט בוחן מהן הסוגיות השנויות במחלוקת ומנסה לעזור לצדדים להגיע לידי הסכמות. זו אחת המטרות, ואולם, היא לא תמיד מתקיימת מאחר והדבר תלוי בהרבה מאד גורמים; בין היתר, הדבר תלוי באווירה הקיימת בין הצדדים עצמם, ביכולת של עורכי הדין להידבר, ב"מצב רוחו" של השופט וכו'. המטרה השנייה של דיון קדם המשפט היא לבחון האם יש מקום להעניק צווים זמניים והאם אין בעיה של סמכויות שיפוט. כך, כמעט בכל קדם משפט, אלא אם ניתנה החלטה מנומקת קודם לכן, ידון בית המשפט במזונות הזמניים שעל האב / הבעל לשלם לאשתו ו/או לילדיו. כך גם, למשל, בקדם המשפט בית המשפט ידון האם יש לו סמכות לדון בנושא מסוים לאור העובדה כי אותו נושא נידון בבית הדין הדתי. המטרה השלישית של קדם

המשפט היא לקבוע כיצד יימשכו ההליכים בתיק. דעו כי פעמים רבות בית המשפט יקבע שניים ושלושה "קדמי משפט", שכן הוא מעדיף להשקיע "אנרגיות" לסיום הסכסוך בהסכמת הצדדים, מאשר לנהל תהליך נוקשה יותר. אי לכך, ייתכן מאד כי בתום קדם המשפט הראשון, בית המשפט יקבע כי קדם משפט נוסף יתקיים בעוד כמה חודשים. אם בית המשפט מגיע למסקנה כי אין מקום לקדם משפט נוסף, ואין אפשרות להביא את הצדדים לידי פשרה, הרי שהוא קובע כי התיק יובא לדיון שנקרא "דיון ההוכחות". בדיון ההוכחות מובאות כל הראיות להוכחת הטענות אשר הועלו בכתבי התביעה וההגנה. אתם תחקרו על דוכן העדים, בני הזוג שלכם יחקרו גם הם. אתם תביאו עדים וגם הצד השני יביא עדים, לעתים עדים רגילים, לעתים עדים מומחים, וכל נחקר יענה על שאלות של עורכי הדין משני הצדדים ושאלות שבית המשפט ישאל. דיון ההוכחות הוא דיון ארוך וקשה ויש להיערך אליו ביסודיות ומבעוד מועד, כי הוא קרדינלי לתוצאות הסופיות שייקבעו בתיק. לאחר שכל הטענות נמצאות בפני בית המשפט, ולאחר שהובאו בפני בית המשפט כל הראיות (במסגרת שלב ההוכחות), יושבים עורכי הדין במשרדיהם וכותבים סיכומים. מדובר בעבודה משפטית צרופה, בה מובאות כל ההלכות המשפטיות הרלוונטיות, תוך התייחסות לכל

הראיות שעלו בשלב ההוכחות. בסופו של דבר, הסיכומים מוגשים על ידי שני הצדדים לבית המשפט, ועל בסיסם בית המשפט מכריע ונותן פסק דין סופי. במסגרת פסק הדין, בית המשפט יקבע, בהתחשב באופן ניהול ההליכים, התנהגות הצדדים, משך הדיונים וכו', את גובה ההוצאות שעל הצד המפסיד לשלם לצד הזוכה.

בית המשפט לענייני משפחה הוא בית משפט מקצועי, בדרגת בית משפט שלום, בו יושבים שופטים המתעסקים רק בתחום המעמד האישי, וזהו לחם חוקם. מתוך כך, אחוז הערעורים הוא נמוך ביותר. עצתי לכם היא לא "לבנות" על הערעור, שכן הסיכוי (מבחינה סטטיסטית) שתזכו בו הוא נמוך ועל כן יש לרכז את כל המאמצים ואת כל האנרגיות בהליך בפני בית המשפט לענייני משפחה. ערעור על ערעור גם הוא אפשרי, למשל ערעור לבית המשפט העליון על ערעור שנדחה בבית המשפט המחוזי, ואולם, הדברים שצינתי קודם לגבי ההסתברות שתזכו בערעור נכונים שבעת"ם לגבי ערעור על הערעור.

ההליך המשפטי מורכב ממספר דיונים וביניהם קיימות תקופות המתנה ארוכות. כך, למשל, בבתי משפט מסוימים בארץ יש להמתין כשנה בין "קדם המשפט" ל"דין ההוכחות". אתם יכולים עכשיו לתאר לעצמכם

מדוע תיק ממוצע נמשך בין שנה לשנתיים.

מאחר ומדובר בעניינים רגישים נקבע הכלל לפיו הדיונים בבית המשפט לענייני משפחה יתקיימו בדלתיים סגורות. כלומר, מי שישתתף בדיון הם אך ורק הצדדים עצמם, עורכי הדין שלהם, השופט/ת, הקלדנית ולעתים גם המתמחה של השופט/ת. אם באולם שוהים אנשים נוספים, אתם זכאים, על פי חוק, לדרוש כי הם יוצאו ממנו.

יחידת הסיוע שליד בית המשפט לענייני משפחה

ליד כל בית משפט לענייני משפחה קיימת יחידת סיוע. ליחידה זו תפקידים רבים. היא מסייעת ותומכת בתפקודו של בית המשפט באמצעות פסיכולוגים, עובדים סוציאליים ועורכי דין. ככל שהדבר נוגע אליכם, המתדיינים, אתם עשויים לפגוש בעובדי יחידת הסיוע, בדרך כלל בשלבים הראשוניים של ההליכים המשפטיים, שכן, פעמים רבות בית המשפט, מיוזמתו, כבר בתחילת ההליכים לאחר הגשת כתב התביעה (או ביוזמת הצדדים בקדם המשפט), מפנה את הצדדים אל יחידה זו. המטרה

היא פתרון הסכסוך מחוץ לכותלי בית המשפט, כאשר המוצר הסופי הוא הסכם אשר, בסופו של דבר, יקבל תוקף של פסק דין על ידי בית המשפט. האנשים העובדים ביחידת הסיוע נפגשים עם בני הזוג, פגישות נפרדות ופגישות משותפות, ומנסים לגשר ביניהם במטרה להגיע להסכם.

במידה ואתם סבורים כי אין כל אפשרות וטעם להידבר עם הצד השני, גם לא באמצעות מתווכים מקצועיים, כי אז זכותכם לסרב להפניה ליחידת הסיוע, והדבר לא ישמש כנגדכם בבית המשפט. בכל מקרה, זכרו כי כל הנאמר ביחידת הסיוע הוא חסוי. בית המשפט אינו יודע דבר על הנעשה ביחידת הסיוע, אלא אם הצדדים הגיעו להסכם והם מבקשים לאשרו בבית המשפט. זכותכם להפסיק את ההליך ביחידת הסיוע בכל שלב. במרבית התיקים אני ממליץ ללקוחותי להסכים להפניה אל יחידת הסיוע, זאת, משום שבדרך כלל, כל הידברות באמצעות מתווך מקצועי, המתמחה בסיוע למתדיינים ניצים להגיע להסכמות ולהסכם, אינה יכולה להזיק אלא רק להועיל, ועשויה להביא את הצדדים לידי פתרון מהיר ומוסכם של הסכסוך. מתי אני ממליץ? ובכן, בדרך כלל אני ממליץ כאשר קיימים הבדלי כוחות בין הצדדים, וכאשר אני מייצג

את הצד החלש. כאשר, למשל, מדובר בגבר חלש מאד באופן קיצוני, ובאישה שתלטנית וחזקה, הרי שההידברות לא תהיה מאוזנת, יכולת המיקוח לא תהיה שווה ואותו לקוח חייב להסתייע באדם חזק לצידו בהתמודדות עם בת זוגו הכוחנית. הערה אחרונה. יחידת הסיוע עמוסה בעבודה ומספר הפגישות המקסימלי למשפחה במסגרתה יכול להגיע לארבע חמש פגישות, ולא יותר.

בתי הדין הרבניים

בתי הדין הרבניים מתנהלים, באופן כללי, על פי אותם עקרונות אשר תוארו קודם לכן בנוגע לבית המשפט לענייני משפחה - דיונים מקדמיים ודיוני הוכחות. יחד עם זאת, קיימים מספר הבדלים שאני מבקש לעמוד עליהם.

- הדיונים מתנהלים בפני הרכב של שלושה דיינים. כלומר, שלושה דיינים יושבים על כס המשפט ודנים בעניינכם. פעמים רבות ההרכב אינו מלא, יש לכך משמעויות וחייבים להיות ערניים לכך. לעתים זה טוב וניתן להסתפק בהרכב חסר, לעתים זה פחות טוב ויש להתעקש על הרכב מלא. תלוי באיזה צד של המתרחש אתם עומדים ומה אתם מבקשים להשיג.

כללי הפרוצדורה בבתי הדין הרבניים אינם כתובים עלי ספר, וקיים שוני בין אולם דיונים אחד לאולם דיונים שני. גם לעניין זה יתרונות וחסרונות, וצריך לדעת לנצל זאת לטובתכם. למשל. בניגוד להליכים בבית המשפט לענייני משפחה אשר לגביהם יש הוראה המחייבת צירוף כל הראיות עליהם אתם מבקשים לבסס את תביעתכם, הרי שבבית הדין הרבני אין הוראה שכזו. לפיכך, עליכם לחשוב היטב האם ברצונכם לחשוף את הראיות שלכם כבר בתחילת הליך (מתוך מחשבה כי הדבר יסייע לדין לגבש עמדה) או שמא כדאי לחשוף את הראיות רק בשלב ההוכחות, כהפתעה בעת החקירה הנגדית של בן הזוג שלכם. תכנון שכזה חייב להיעשות על ידי עורך הדין שלכם מבעוד מועד.

- זוכרים את עקרון ההבשלה אשר הצגתי בהתחלת הדברים, בו טענתי כי אתם חייבים להפגין נחישות כלפי בן זוגכם על מנת שהוא יתחיל, מוקדם ככל שניתן, את תהליך ההבשלה הפנימי שהוא חייב לעבור? ובכן, נחישות זו חייבת להתקיים גם בהליכים כלפי בית הדין. "שלום בית" הוא נר לרגליהם של בתי הדין הרבניים. בתי הדין יעשו מאמצים, כל בית דין ושיטותיו, לבחון האם יש מקום לשקם את התא המשפחתי ולהשיב את שלום הבית. אם

לא תהיו נחושים, אתם תגרמו במו ידיכם ואמירותיכם לכך שהתיק שלכם יתקדם בעצלתיים (יותר מהנדרש), זאת, מכיוון שכל עוד בית הדין יחשוב כי קיים סיכוי להשיב את השלום למעונכם, הוא ינסה לעשות זאת. עוד דיון ועוד דיון, עוד הפניה לעובד סוציאלי, עוד הפניה ליועץ נישואין ועוד תסקיר וכו'. היו נחושים, גם כלפי בן זוגכם וגם כלפי בית הדין, ואז תיקכם לא יתעכב שלא לצורך.

- בבתי הדין הרבניים, בייחוד בדיונים הראשוניים, הדיינים נוטים לשמוע את הצדדים עצמם, לעתים יותר מאשר את עורכי דינם. זאת, להבדיל מבתי המשפט לענייני משפחה, שם בית המשפט שומע פחות את הצדדים עצמם בהליכים המקדמיים ויותר את עורכי דינם. התכוננו, התכוננו, התכוננו לקראת הדיונים בבית הדין הרבני. חשבו מה אתם מבקשים לומר, איזה מסר אתם מבקשים להעביר, באיזה מצב רוח וטונים אתם מתכוונים לדבר. ערכו חזרות. "המופע" שלכם יקבע כיצד יתקדם הטיפול בתיק, הוא יקבע האם יופעל לחץ על הצד השני מטעם בית הדין, הוא יקבע את המשך התנהלותו של הצד השני וכדומה. בבית הדין, לפחות בדיון הראשון, ההופעה היא ברובה **שלכם**.

המחלקה לשירותים חברתיים / אגף הרווחה בעירייה

למחלקה זו תפקידים רבים ומגוונים. בעיקרה היא מעסיקה עובדים סוציאלים המכהנים כפקידי סעד לפי חוקים מסוימים, למשל, פקידי סעד לפי חוק הנוער ופקידי סעד לסדרי דין. המפגש שלכם עם פקיד הסעד, שעה שאתם בהליכי גירושין, יהיה כאשר מונחת בפני הערכאה המשפטית, שלפניה אתם מתדיינים, תביעת משמורת או תביעה להסדרי ראייה. הערכאה השיפוטית, לעתים מיוזמתה ולעתים לבקשת הצדדים, ממנה פקיד סעד (בהכשרתו הוא עובד סוציאלי) על מנת שזה יכנס לעובי הקורה, יבחן את מערכת היחסים במשפחה, יבחן את התנהגותם של ההורים, את המצב בבית והיחסים עם הילדים וביניהם. בתום הבחינה והבדיקה הוא ימציא תסקיר (מלשון "סקירה") לאותה ערכאה משפטית; בסופו של כל תסקיר יש המלצות בקשר לשאלת המשמורת והסדרי הראייה בין ההורה הלא משמורן לקטנים, והתייחסות לשאלה האם יש מקום לערוך בדיקת מסוגלות הורית (מבחנים פסיכודיאגנוסטיים, בעל פה ובכתב, הנערכים על ידי פסיכולוגים, בעלות של כמה אלפי שקלים, שמצביעים, בסופו של דבר, על מסוגלותו

ההורית של אחד מן ההורים וממליצים על סוג המשמורת, למי יש למסור את המשמורת ומהם הסדרי הראייה הראויים, תדירותם וסוגם).

ארבע הערות:

- מחלקות לשירותים חברתיים נוקטות בעיצומים כבר כמה שנים, ולכן, עריכת התסקיר עורכת זמן רב ויהיה עליכם להמתין לתסקיר כמה חודשים. פעמים רבות נוצר מצב שבית המשפט הורה על עריכת תסקיר, כבר עם הגשת כתב התביעה, ובדיון הראשון המתקיים לאחר חצי שנה עדיין אין תסקיר.

- הערכאות המשפטיות מיחסות חשיבות רבה לאמור בתסקירים של פקידי הסעד, ופעמים רבות קובעות את החלטותיהן על בסיס האמור בתסקיר. יחד עם זאת, דעו וזכרו כי זכותכם להעלות על דוכן העדים, לצורך חקירה, את פקיד הסעד אשר ערך את התסקיר, ולערער על הממצאים שבו או על הדרך שבה התסקיר נערך וכיוצ"ב. אם זו הדרך שבה תבחרו, הרי שלא תתקבל כל החלטה סופית על ידי הערכאה השיפוטית עד לאחר חקירתו של פקיד הסעד.

- דעו כי מערכת השירותים החברתיים היא מערכת

היררכית. אם יש לכם איזושהי בעיה עם פקיד הסעד ניתן לפנות בעניין זה לבית המשפט אולם אפשר גם לפנות לפקיד סעד מחוזי האחראי על כל פקידי הסעד באזורו.

- עניין נוסף: פעמים רבות בית המשפט נותן סמכויות לפקיד הסעד. למשל בית המשפט מסמיך את פקיד הסעד לקבוע הסדרי ראייה בין אחד ההורים לילדים, וקביעתו שקולה לקביעה של בית משפט. דעו כי בכל רגע ובכל שעה, אם פקיד הסעד הממונה בתיק אינו ניתן להשגה, ומדובר בעניין דחוף, ובעל חשיבות, קיים פקיד סעד תורן, ופעמים רבות ניתן לקבל את פרטיו במוקד הטלפוני של הרשות המקומית (106).

משטרת ישראל

הייתי אומר כי המפגש שלכם עם משטרת ישראל יכול להתקיים בשלוש נקודות השקה עיקריות.

נקודת ההשקה הראשונה: אירועי אלימות. ייתכן מאד כי במשך כל שנות הנישואין, ובכלל בכל ימי חייכם, לא הייתם ולו פעם אחת בתחנת משטרה. יחד עם זאת, אם קראתם את הספר מתחילתו, ודאי תזכרו שציינתי בו כי אסקלציה בהתנהגותו של בן הזוג היא חלק בלתי נפרד

מהתהליך אליו אתם נכנסים. אלימות מילולית, שהייתה נהוגה כל השנים, ו"שהתרגלתם" אליה, יכולה, בסמוך לאחר הגשת התביעות, להפוך לאלימות פיזית. במקרים אחרים, התנהגות נורמטיבית של בן הזוג יכולה להפוך, בבת אחת, לאחר פתיחת ההליכים נגדו, להתנהגות שיש בה איום עליכם. העצה שלי אליכם היא להקשיב לרחשי לבכם!!! אם אתם מרגישים שבן הזוג שלכם מסכן אתכם, אם אתם מרגישים מאוימים, אם אתם לא ישנים טוב בלילה כי אתם חוששים, זה סימן שעליכם לפנות אל תחנת המשטרה.

תחנות המשטרה פתוחות 24 שעות ביממה. תמיד יהיה מי שישמע אתכם ומי שיקבל את תלונתכם. ההליך הוא פשוט ביותר ולכן, כדי שתדעו לקראת מה אתם הולכים. אביא להלן תיאור קצר של מה שתעברו בתחנת המשטרה: עם הגיעכם אל תחנת המשטרה יקבל אתכם היומנאי ויתעניין במבוקשכם; לאחר שתשטחו בפניו את טענותיכם הוא יפנה אתכם אל החוקרים. החוקרים יקבלו מכם את התלונה, ירשמו את גרסתכם ויחתימו אתכם עליה. בעקבות זאת, יוזמן בן זוגכם לחקירה. ייתכן שבאותו הרגע, ייתכן שכמה שעות לאחר מכן, ייתכן כי יבקשו ממנו לבוא בכוחות עצמו, ייתכן וישלחו ניידת

להביאו. חוקרי המשטרה יציגו את גרסתכם לבן הזוג שלכם והוא ישיב על כל טענה וטענה שהעלתם קודם לכן. אתם כמובן לא תהיו נוכחים בחקירת בן/בת הזוג. לאחר קבלת גרסאות משני בני הזוג בנפרד, התיק עובר אל הקצין הממונה בתחנה והוא יחליט כיצד לטפל בו. כאשר מדובר באיומים ובאלימות, או על חשש לקיומם של אלה, על פי רוב, בן הזוג שנגדו הוגשה התלונה יעמוד בפני שתי ברירות. האחת, להיעצר ולהגיע לדין בפני שופט מעצרים, תוך 24 שעות, אשר יכריע בשאלה האם יש מקום להוסיף ולעוצרו עד שיתבהרו העובדות בחקירה. השנייה, חתימה על כתב שחרור בערבות. משמע, בן הזוג שהתלוננו נגדו מתחייב, בכתב, לעמוד במספר תנאים שהקצין הממונה קבע לו; באם הוא יפר אותם הוא ייקנס ואף ייתכן כי על פי דרישת הקצין הממונה אדם נוסף (הערב) ייקנס. לרוב, הקצין הממונה מחתים על כתבי ערבות לפיהם חל איסור להטריד את המתלונן, ליצור עמו קשר ואף להיכנס לדירת המגורים המשותפת. ההרחקה המקסימלית שהקצין הממונה יכול להטיל על אדם היא ל-15 ימים (אם המתלונן מבקש להביא לידי כך שההרחקה תחול למשך תקופה ארוכה יותר, עליו לפנות לבית המשפט שבידיו הסמכות לקבוע תקופות ארוכות יותר). לאחר קבלת הגרסאות מהצדדים, ולאחר קביעת

המשך מעצר או שחרור בערבות, התיק מועבר אל המחלקה המשפטית במשטרה ו/או לפרקליטות המחוז, ואז מוחלט אם להגיש כתב אישום. להלן כמה הערות בנוגע להליך זה:

- על כל תלונה, ולו פעוטה ביותר, של אישה כנגד בעלה, הבעל מורחק מהבית המשותף. נכון, זו הכללה ונכון שזה מעוות, ואולם, זו המציאות. לכן, על כל אחד מבני הזוג לשקול את התנהגותו.

- אם אתה גבר, ונכנסת להליכים משפטיים, עצתי היא "להוריד פרופיל", לצמצם את האינטראקציה עם בת הזוג שלך למינימום ההכרחי, ואל תעשה דבר העלול לתת לה עילה לבקש הרחקתך מהבית. זה יחליש אותך, יכביד עליך, ירחיק אותך מילדיך ויעלה לך הרבה כסף. אם אתה בעל אקדח, עצתי לך: הפקד את האקדח במשטרה למשך כל תקופת ההליכים המשפטיים, דבר אשר יפחית את הסיכוי להרחקתך ו/או ללקיחת נשקך מכוח צו שיפוטי.

- אם את אישה, קחי בחשבון כי הגשת תלונה במשטרה היא כתם אשר ירבוץ על בן הזוג שלך. לכתם זה השלכות במיוחד אם הוא עובד במגזר הציבורי. לפיכך, בטרם

הגשת תלונה, יש לשקול היטב את תוצאותיה והשלכותיה. האם היא מוצדקת, והאם התועלת תעלה על הנזק העלול להיגרם.

- אין בטענות לעיל כדי להשפיע באיזושהי צורה על מי מכם להגיש תלונה במקום שיש צורך בכך, או להימנע מכך, אלא יש כאן ניסיון להרחיב את סך כל השיקולים אותם יש להביא בחשבון כאשר ניגשים אל תחנת המשטרה.

- אם הגבר מתלונן על אלימות מצד אשתו, נדיר כי היא תורחק מן הבית, במיוחד במצב שהיא מטופלת בקטינים; הפתרון, שבדרך כלל ניתן במצב כזה על ידי המשטרה הוא הרחקת שני הצדדים מדירת המגורים, לצינון העניינים.

- הרבה מאד תלונות נסגרות לאחר בדיקה יסודית שלהן, מחוסר עניין לציבור או מחמת היעדר ראיות מספיקות. הרישום הפלילי נותר על כנו. זכרו זאת!

- הגשתם תלונה כזאת נגד בן הזוג שלכם, והמשטרה או הפרקליטות החליטה לסגור את התיק ולא להעמידו לדין, פתוחה בפניכם הדרך להגיש ערר על החלטה מנהלית זו. הערר מוגש באמצעות מכתב המיועד אל היועץ המשפטי

לממשלה; אתם מגישים אותו בתחנת המשטרה שבה הגשתם את התלונה והיא זו שמעבירה את הערר לגורמים המתאימים.

- אם אתם סבורים כי החלטת הקצין הממונה, בכל הנוגע לתנאי השחרור בערובה, אינם סבירה (למשל, הורחקתם למשך 15 ימים על לא עוול בכפכם), אתם רשאים להגיש על כך ערר לבית משפט השלום.

נקודת ההשקה השנייה שלכם עם המשטרה עשויה להיות קשורה לקיומם של הסדרי ראייה.

בין אם את/ה ההורה המשמורן על הילדים, והילדים נמצאים רוב הזמן במשמורתך, ולהורה השני קיימים הסדרי ראייה, ובין אם את/ה ההורה הלא משמורן, שנקבעו לגבי הסדרי ראייה מכוח החלטה שיפוטית, הרי שברגע שמי מההורים לא מקיים את הסדרי הראייה, ככתבם וכלשונם, ניתן לערב את המשטרה בעניין.

אם, למשל, קבוע בהחלטה שיפוטית כי אתה זכאי לראות את הבן שלך ביום ב' בשבוע בשעה 17:00 אחה"צ, ובהגיעך למקום המפגש מסתבר כי הבן שלך לא הופיע, אתה זכאי להגיש תלונה במשטרה כנגד ההורה המשמורן על הפרת הסדרי ראייה. מנסיוני, אל תצפו שהמשטרה

תגיש כתבי אישום בגין הפרת הסדרי ראייה. בדרך כלל, השוטרים יבקשו שלא לרשום את התלונה, יבקשו לברר מה קרה וינסו להסדיר את כל העניין בלא פתיחת הליך של תלונה; גם אם תוגש תלונה, הרי שהתיק ייסגר וסביר מאד להניח כי ההורה אשר הפר את הסדרי הראייה לא יועמד לדין.

בנסיבות אלה עולה השאלה מה כן ניתן לעשות. ראשית, אל תוותרו על התלונות במשטרה. התעקשו בפני השוטרים כי אתם זכאים להגיש את התלונה כנגד ההורה אשר הפר את הסדרי הראייה, ודרשו לקבל אישור על הגשת התלונה. לאחר שיש בידכם מספר תלונות שכאלה, בין אם המשטרה תפעל בעניין ובין אם לאו, אתם רשאים לפנות, במקביל, בבקשה לערכאה המשפטית, על פי פקודת בזיון בית משפט, מכיוון שהפרת הסדרי הראייה היא הפרה של צו שיפוטי, ולערכאה המשפטית הסמכות לאכוף את הוראותיה שלה, באמצעות קנס או מאסר. כך, למשל, בסמכות בית המשפט לפסוק כי על כל הפרה בעתיד ישלם ההורה המפר סכום כסף מסוים – עונש מרתיע ביותר. עצה חשובה שאני יוכל לתת בעניין זה היא: היו נחوشים. אל תבליגו על הפרה מתמשכת של הסדרי הראייה. היו

נוקשים ועמדו על ביצועם ככתבם וכלשונם (אלא אם כן מגיעים להסכמות נקודתיות על שינויים).

הסדרי הראייה חשובים במיוחד לילדים. מחקרים רבים מוכיחים כי הילדים זקוקים לדעת מתי ההורה הלא משמורן מגיע, וכמה זמן הם יהיו איתו. ידיעה זו, וקיומם של הסדרי הראייה בהתאם לאותה ידיעה, מכניסים ודאות, בטחון ויציבות לחייהם של הילדים, דבר חיוני ביותר להתפתחותם התקינה. מאליו מובן כי קיום הסדרי הראייה חשוב גם להורים. אם אתה נוסע שלושת רבעי שעה על מנת לפגוש את ילדיך, במועד ובשעה שקבועים בהסדרי הראייה, אין שום סיבה שהם לא יהיו במקום המיועד מוכנים לקראתך. אם את מכינה את ילדיך לקראת המפגש עם אביהם, אשר אמור להגיע בעוד חצי שעה, אין שום סיבה שאת והילדים תשבו בחוסר מעש, מחכים לבואו של האב, בעוד זה כלל אינו מתכוון להגיע.

היו נוקשים בכל הנוגע להסדרי הראייה, "חנכו" את ההורה המישמורן. "חנכו" את בן הזוג לאסוף את הילדים בזמן, "חנכו" אותו להחזיר את הילדים בזמן, "חנכו" את האישה להכין את הילדים בזמן, "חנכו" אותה להודיע לכם כמה שעות מראש על כך שהילד חולה ולא ניתן להוציאו באותו יום מחוץ לבית, על מנת שתוכלו לתכנן פגישה

המתאימה יותר למגבלותיו. לא "תחנכו" – תסבלו. אחד הכלים לחנך, וכאן אני מבקש לסגור מעגל רחב שפתחתי קודם לכן, הוא באמצעות הגשת תלונות במשטרה. האב החזיר את הילדים באיחור של שעה, מעבר לקבוע בהסדרי הראייה, ולא הודיע על כך דבר, הגישו תלונה במשטרה. הילדים לא היו בבית בשעה שהיית אמור לאסוף אותם, וגם לא חצי שעה אחר כך, ואינך יודע היכן הם, הגש תלונה במשטרה על הפרת צו להסדרי ראייה. הזמנת המפר/ה למשטרה ולקיחת גרסתו/ה, הם דברים שאינם נעימים כלל ועיקר, ואחרי כמה פעמים הצד המפר יבין כי מוטב לו לקיים את הסדרי הראייה, ככתבם וכלשונם, ולחסוך מעצמו את עוגמת הנפש הכרוכה במתן הסברים בתחנת המשטרה (גם אם בסופו של דבר לא יוגש נגדו כתב אישום).

נקודת ההשקה השלישית רלוונטית לגברים אשר נפתחו נגדם תיקי הוצאה לפועל בגין חייב מזונות.

שימו לב. בית המשפט הטיל עליכם חייב מזונות; עשו כל מאמץ לשלמו, והראו כי אתם משלמים אותו במועד בלא פיגורים. הדרך הטובה ביותר היא מתן הוראת קבע לבנק, שאף יכול לחשב עבורכם את תוספת ההצמדה. מתן הוראת קבע אינה עולה כסף רב, והיא כדאית. דעו,

במידה ולא תעמדו בתשלומי המזונות כסדרם, ייפתח כנגדכם תיק הוצאה לפועל. בתיק הוצאה לפועל, המבוסס על החלטה או פסק דין בדבר מזונות, היכולת לפעול כנגד החייב היא אגרסיבית יותר. בניגוד לתיקים רגילים, בתיק הוצאה לפועל של מזונות אין חקירת יכולת. דהיינו, לא ניתן לבקש לשלם, למשל, 100 שקלים לחודש גם אם אתה מחוסר כל. בתיק הוצאה לפועל מזונות, פקודות המאסר שניתן להוציא כנגד החייב עלולות להגיע עד ל-21 ימים, בניגוד לפקודות מאסר בתיקים רגילים המגיעות עד 7 ימים בלבד. את תיק ההוצאה לפועל בעניין מזונות לא ניתן להכליל במסגרת של איחוד תיקים. גם אם יש לך עוד עשרה תיקי הוצאה לפועל ואת כולם איחדת, ובכולם אתה משלם 200 שקלים לחודש, הרי שתיוק ההוצאה לפועל לא יוכלל בתיק האיחוד – תיוק זה יתנהל באופן עצמאי, לרבות הליכי הגבייה שנקבעו בו. קודם לכן ציינתי את פקודות המאסר המהווה נקודת השקה עם משטרת ישראל. לבקשת זוכה בתיק הוצאה לפועל שעניינו חיוב מזונות, ניתן להוציא פקודת מאסר הקובעת כי במידה ולא ישולם הסכום הנקוב בפקודה, החייב ייאסר למשך מספר הימים הקבוע בפקודה; ברור כי עצם המאסר אינו פוטר או מפחית את החוב. כאשר ראש ההוצאה לפועל נעתר לבקשת הזוכה להוציא

פקודת מאסר, היא מופקת על ידי מזכירות ההוצאה לפועל ומועברת למשטרת ישראל. למשטרת ישראל יש תשעים ימים לבצע את הפקודה, זו חובתה, והיא, לרוב, עומדת בחובה זו. כאשר שוטרים מגיעים לעצור את החייב הם אווזים בידם את הפקודה וגם שובר תשלום. באם החייב מבקש להימנע ממאסר הוא יכול לשלם במקום ולהימנע ממעצר. אם אותו חייב אינו יכול או אינו רוצה לשלם, הוא מובא בהקדם האפשרי בפני ראש ההוצאה לפועל וזה מחליט מה יעשה לגביו. לסיכום, אם אתם יכולים, שלמו את דמי המזונות והימנעו מלהפוך עצמכם לנרדפים. דרך אגב, יש הליך שנקרא פקודת מאסר ידנית, שמיועדת לחייבים חמקנים במיוחד. הזוכה מקבל לידו פקודת מאסר, אותה הוא אווז בידו. הוא בעצמו בולש אחר החייב, ברגע שהוא מאתר אותו הוא רשאי לטלפן למשטרת ישראל (למספר הטלפון 100), ניידת תגיע למקום והזוכה ימסור את פקודת המאסר לשוטר, שחייב לעצור את החייב. ראו הוזהרתם!

לשכת ההוצאה לפועל

בכל בית משפט שלום קיימת לשכת הוצאה לפועל. לשכה זו ממונה על אכיפת פסקי הדין הניתנים על ידי

הערכאות השיפוטיות, ובכלל זה החלטות או פסקי דין הניתנים על ידי בית המשפט לענייני משפחה ובית הדין הרבני.

פתיחת תיק הוצאה לפועל הוא הליך זול מאד יחסית. אם זה תיק לגביית מזונות, מדובר על אגרה בת כמה שקלים. אם התיק עוסק בגביית חוב כספי, מדובר על סכומים שאינם קבועים ועומדים על כאחוז מגובה החוב.

אנשים רבים נוטים לחשוב, בטעות, כי ברגע שהם פתחו תיק הוצאה לפועל, הם יכולים להמתין בביטחון עד לקבלת התשלום המגיע להם. ובכן, זה לא נכון! מי שמנהל את התיק זה אתם, מי שקובע אילו הליכי גבייה יינקטו זה אתם, באמצעות בקשות שאתם מגישים לראש ההוצאה לפועל. לא תנקטו בפעולות, לא תגישו בקשות, הטיפול בתיק לא יתקדם ולא תזכו לקבל את המגיע לכם. היו אסרטיבים, תיזמו, תבררו, תגישו בקשות לעיקולים, למאסרים, לעיכוב יציאה מהארץ. הזמינו את החייב לחקירה ובדקו מה הן יכולותיו. אם לא תעשו דבר, אף אחד לא יעשה זאת בעבורכם.

הקפידו, וזו גם חובתכם על פי החוק, כי על כל תקבול שאתם מקבלים שלא באמצעות לשכת ההוצאה לפועל,

כלומר, החייב משלם לכם באופן פרטי, לדווח לאלתר ללשכת ההוצאה לפועל על מנת להפחית את החוב בתיק ההוצאה לפועל. לא תעשו כן במועד, תסתבכו כמה חודשים לאחר מכן בעת שהחייב יגיש בקשה לעשות סדר בתיק; יועלו נגדכם טענות שהחוב בתיק אינו משקף את החוב האמיתי, ואתם חושפים את עצמכם לטרדה, לדיונים מיותרים ואף לפסיקת הוצאות נגדכם על כך שהעסקתם את כל המערכת בכך שלא הודעתם על התקבולים שקיבלתם.

המוסד לביטוח לאומי

המוסד לביטוח לאומי אינו רלוונטי לכולם, ואולם, לצערנו, עם הירידה ברמת החיים וקריסתו של מעמד הביניים, הופך מוסד זה רלוונטי ליותר ויותר אנשים.

באם את עומדת בקריטריונים של המוסד לביטוח לאומי (והכוונה היא להכנסה נמוכה שאינה עוברת תקרה מסוימת, המשתנה מעת לעת), הרי שפתוחה בפניך הדרך לגבות את הכספים, על פי פסק הדין למזונות, בשתי דרכים. בדרך הראשונה את רשאית לפתוח תיק הוצאה לפועל כנגד החייב, ושם לנקוט בהליכים בתקווה

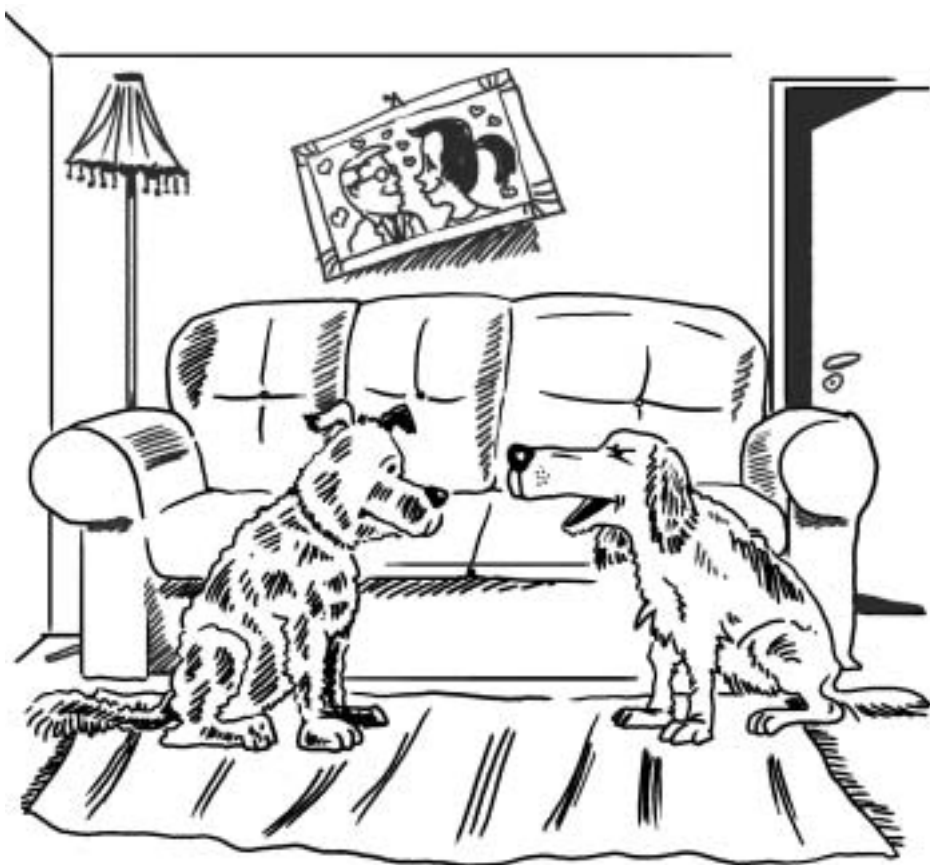
שיצליחו לחייבו לשלם. בדרך השנייה, ורק אם את עומדת בקריטריונים כאמור, את רשאית לבקש את דמי המזונות שנפסקו לך מאת המוסד לביטוח לאומי. להלן כמה הערות לשני המינים:

- גם אם את עומדת בקריטריונים של המוסד לביטוח לאומי, התלויים בהכנסותיך ובמספר הילדים שבמשמורתך, לא בטוח שתקבלי את כל דמי המזונות שפסקה לך הערכאה המשפטית. במצב שכזה, הפתרון המומלץ הוא לקבל את התקרה המקסימלית שהמוסד לביטוח לאומי מקציב, ובכל סוף שנה לקבל מהמוסד לביטוח לאומי "דו"ח הפרשים", המציין כמה כספים קיבלת במהלך השנה ואיזה סכום לא קיבלת באותה שנה מאחר וגובהו עלה על התקרה; את ההפרשים, ורק את ההפרשים, ניתן לנסות ולגבות באמצעות תיק הוצאה לפועל. דרך אגב, אם החייב משלם את מלוא המזונות שהוא חויב בהם, הרי שהמוסד לביטוח לאומי ישמש רק צינור דרכו תקבלי את כל הסכום שנפסק. אם החייב אינו משלם, הרי שמי שמשלם זה המוסד לביטוח לאומי, ואז תקבלי את דמי המזונות בהתאם לתקרה וכל האמור לעיל לגבי ההפרשים יהיה בתוקף.

- לעולם, אבל לעולם, אל תפתחי תיק הוצאה לפועל

לגביית המזונות השוטפים ובמקביל תפני אל המוסד לביטוח לאומי בבקשה שישלם את דמי המזונות. אם תעשי כן, ותקבלי כספים מהמוסד לביטוח לאומי, הרי שברגע שהמוסד לביטוח לאומי יגלה שפתחת תיק הוצאה לפועל לגביית המזונות השוטפים, הוא יבקש ממך בחזרה את כל הכספים ששילם לך. היזהרי והקפידו מאוד בעניין הזה. אם החלטת לבקש את דמי המזונות מהמוסד לביטוח לאומי, ואת אכן עומדת בקריטריונים שלו, אזי אל תפתחי במקביל תיק הוצאה לפועל. אם החלטת לנסות ולגבות את המזונות בלשכת ההוצאה לפועל, אל תפני אל המוסד לביטוח לאומי. כמובן שהדברים נכונים לגבי המזונות השוטפים. באם מדובר "בהפרשים", כאמור לעיל, ניתן לגבותם באמצעות ניהול הליך בלשכת ההוצאה לפועל, במקביל לכך שאת מקבלת את המזונות השוטפים מהמוסד לביטוח לאומי. הצעתי לכם היא כדלקמן: במכל מקרה של התלבטות היועצו במוסד לביטוח לאומי, שכן שם יגידו לכם מה אתם יכולים לקבל, מה אתם רשאים לגבות, במקביל, באמצעות לשכת ההוצאה לפועל, ואף יציידו אתכם במסמכים המתאימים ללשכת ההוצאה לפועל.

- עכשיו התייחסות גם אליך - החייב. כאשר האישה

"לפי מה שהבנתי, אני הולך עם הבעל ואתה נשאר עם האשה אתר הגירושים"

מחליטה לגבות את דמי המזונות באמצעות המוסד לביטוח לאומי, הרי שאתה תקבל שוברי תשלום כל חודש לביתך. אם תשלם את מלוא הסכום הנקוב בשובר, שהוא בעצם הסכום התואם את החלטת הערכאה השיפוטית בעניין המזונות, כל הכסף יעבור לידי האישה ובזה יסתיים העניין שלך עם המוסד לביטוח לאומי, שמהווה בסך הכל צינור להעברת הכסף.

אם לא תשלם את דמי המזונות הנקובים בשובר התשלום, המוסד לביטוח לאומי נכנס בנעלי הזוכה; מצד אחד הוא ישלם את דמי המזונות לאישה (עד תקרה מסוימת) ומצד שני, הוא יפתח נגדך בהליכי הוצאה לפועל לגביית החוב. כיום, הליכי הגבייה שהמוסד לביטוח לאומי מפעיל הם מוגבלים, וראיתי עשרות רבות של חייבים, אשר חייבים למוסד לביטוח לאומי מאות אלפי שקלים, שההליכים נגדם הופסקו כל עוד הם עומדים באיזשהו הסדר תשלומים אליו הגיעו עם המוסד לביטוח לאומי. כך גם, למשל, נדיר שהמוסד לביטוח לאומי מבקש להוציא נגד חייבים פקודות מאסר. זה המצב הנוכחי השורר בשנים האחרונות. אני סבור כי עם הגדלת התקציבים, או שינוי המדיניות במוסד לביטוח לאומי, תתבצע אכיפה אינטנסיבית יותר כנגד החייבים. בשורה התחתונה, באם הזוכים החליטו לגבות

את דמי המזונות דרך המוסד לביטוח לאומי, המלצתי היא לשלם לאלתר על פי השוברים הנשלחים לכם בדואר, ולחילופין אם אין בידיכם אפשרות לעשות כן, גשו אל המוסד לביטוח לאומי, הציגו את עמדתכם, והגיעו עימם להסדר. מה שברור הוא שאסור לכם להזניח עניין זה ולהתעלם מהדרישות המופנות אליכם.

האגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים

אם אתם מעוטי יכולת כלכלית, בהתאם לקריטריונים המשתנים מעת לעת, והנקבעים על ידי משרד המשפטים, אתם תהיו זכאים לקבל בחינם ייצוג משפטי הממומן על ידי המדינה. בעניין זה כדאי שתהיו ערים לדברים הבאים:

- אם אתם סבורים כי אין ביכולתכם לממן ייצוג משפטי, אתם רשאים לפנות בכתב אל הלשכה לסיוע משפטי אשר אחראית על אזור המגורים שלכם. יש ארבע לשכות כאלה: בירושלים, בתל אביב, בבאר שבע ובחיפה. כל אזור בארץ שייך לאחת מלשכות אלה.

- שלחו מכתב אל הלשכה לסיוע משפטי ותארו בו את הבעיה שלכם. עד מהרה תקבלו בחזרה מסמכים ריקים שבהם תתבקשו למלא את פרטיכם, ובעיקר תתבקשו

להמציא פירוט לגבי מצבכם הכלכלי, לרבות תדפיסי חשבון עו"ש מהבנק, תלושי שכר, דו"חות מהמוסד לביטוח לאומי, אישור יתרות וכו'.

- אם תעמדו בקריטריונים הכלכליים, דהיינו, באם הלשכה לסיוע משפטי תמצא כי מבחינה כלכלית אתם אכן זכאים שהמדינה תממן בעבורכם את הייצוג המשפטי, אתם תוזמנו לראיון אצל עו"ד אשר ישמע את טענותיכם ובקשותיכם; בסופו של דבר, אם הלשכה לסיוע משפטי תחליט כי יש לכם סיכוי משפטי, אתם תוגדרו כמי שזכאים לייצוג.

- ברגע שהלשכה תחליט כי אתם זכאים לייצוג, יישלח אליכם מכתב ובו כתב מינוי לעורך הדין אשר יטפל בכם. מכאן אתם יוצאים לדרך!

- הזכאות לייצוג אינה תלויה במינו של המבקש.

דעו:

- עורכי הדין אשר עובדים בשרות הלשכה לסיוע משפטי משקפים את כל מגוון אוכלוסיית עורכי הדין. יש צעירים, יש מבוגרים, יש עורכי דין מעולים ויש עורכי דין גרועים, כמו בשוק הפרטי, וצריך מזל.

- קשה לעבור מעו"ד אחד לעו"ד אחר. חייבת להיות סיבה טובה מאד לכך שהלשכה לסיוע משפטי תאשר מעבר שכזה.

- אסור לעו"ד שמייצג אתכם, מטעם הסיוע המשפטי, לבקש מכם תשלום בשום שלב שהוא (למעט תשלום אגרות לבית משפט).

- אם הפסדתם, ופסקו כנגדכם הוצאות משפט, אתם חייבים לשלם לצד שכנגד. לא המדינה היא זו שתשלם אלא אתם, ורק אתם. אם זכיתם במשפט, ונפסקו לטובתכם הוצאות, הכסף יעבור לאוצר המדינה ולא אליכם.

- עורך הדין, המטפל בעניינכם מטעם הסיוע המשפטי, פועל מכח כתב מינוי. בגין כל פעולה שהוא עושה מחוץ לכתב המינוי הוא לא יקבל שכר. אם ברצונכם כי עורך הדין שלכם יעשה דבר שאינו נכלל בכתב המינוי, שלחו בקשה ללשכת הסיוע המשפטי להרחיב את המינוי ופרטו באיזה הליך משפטי אתם מבקשים לנקוט. אם הלשכה תאשר את הרחבת המינוי, עורך הדין שלכם יהיה רשאי לפעול.

- לאור העובדה שההליכים מתמשכים זמן רב, האגף

לסיוע משפטי מבקש, מדי פעם בפעם, לקבל עדכון בדבר מצבכם הכלכלי; הוא שולח אליכם רשימה של מסמכים שיש להעביר אליו. עצתי היא להעביר אל האגף לסיוע משפטי את כל מה שהוא מבקש, אחרת אתם עשויים למצוא את עצמכם יום אחד בלא עורך דין, שכן המינוי מטעם הלשכה לסיוע משפטי לייצגכם יופסק (מאחר ולא המצאתם מסמכים כנדרש). אל תתחכמו.

- במקרים דחופים ביותר, ובמידה ואין לכם מינוי, הגיעו בעצמכם ללשכה לסיוע משפטי במקום מושבה; הביאו עמכם את כל המסמכים המשפטיים, אם יש כאלה, ואת כל המסמכים שיכולים להעיד על מצבכם הכלכלי, ודרשו להעמיד לרשותכם עו"ד. אם זה דחוף, ואם תהיו נחושים, סביר להניח כי בקשתכם תמולא באותו היום; זה בדוק.

נעמת

ארגון נעמת מפעיל לשכות ייעוץ משפטיות בכל רחבי הארץ. נשים בלבד רשאיות לפנות אל הלשכות המשפטיות. תמורת סכום סמלי אתן תקבלנה ייעוץ ראשוני (בלבד), הכוונה בסיסית ומידע כללי; על פי הצורך תוכלו לקבל הכוונה אל עורכי דין העובדים עם

נעמת. באשר לאותם עורכי דין, מדובר בעורכי דין מהשוק הפרטי, וכמו בכל שוק יש טובים ויש טובים פחות. אתן משלמות את שכר טרחת עורך הדין, בהתאם לתעריפון שקובעת נעמת, ועורך הדין לא יכול לחרוג ממנו. בתעריפון זה מצוין כמה עולה פגישת ייעוץ, כמה עולה ייצוג שלם בתיק, כמה תשלמו על הכנת כתב תביעה/הסכם וכו'. מומלץ לבדוק אופציה זו המאפשרת, בסיכומי של דבר, לחסוך לכן הרבה מאד כסף, לאור העובדה כי המחירים הנקובים בתעריפונים (ואשר מחייבים את עורכי הדין) נמוכים בהרבה משכר הטרחה הנגבה מכל לקוח אחר.

חוזרים לשלום בית

**חוזרים לשלום בית - רק בהתקיים שני תנאים (וחוץ
מזה - המון בהצלחה!)**

גם לאחר שפתחתם בהליכים משפטיים, וגם לאחר שניהלתם דיונים, זכרו כי תמיד ניתן לחזור אחורה, תמיד אפשר להחליט כי במקום להתגרש אתם פונים לקראת שיקומו של התא המשפחתי-הזוגי.

מניסיוני, זוגות אשר יחזרו לחיות ביחד, במה שנקרא "שלום בית", לא יחזיקו מעמד אם לא יקיימו את שני התנאים שאפרט מיד. יש להדגיש כי הצהרה על כוונות לקיים שלום בית, להשתנות מכאן ולהבא, להתחשב בבן/ת הזוג, לגלות הבנה ולאהוב יותר, זה נפלא אבל זה לא יכול להתקיים בלי שני המנגנונים/התנאים הבאים:

התנאי הראשון הוא התנאי בעל הפן המשפטי.

אם פתחתם בהליכים בערכאות המשפטיות, יש לסגור

אותם. סיום ההליכים יכול להתבצע בכמה אופנים. אני דורש מכם, ומפציר בכם, אם אתם רוצים ש"שלום הבית" יתממש סגרו את ההליכים באמצעות הסכם הנקרא "הסכם שלום בית ולחילופין גירושין". זהו הסיום האולטימטיבי. ולהלן ההסבר:

מדובר בהסכם המורכב משני חלקים. החלק הראשון מתייחס לתקופת שלום הבית. ניתן לכלול בפרק זה כל ההסדרים בהם אתם חפצים, כך, למשל, ניתן לקבוע כיצד יתנהל משק הבית מעתה ואילך, איך יתקבלו החלטות חשובות, כיצד יתחלקו ההוצאות וכו'; אפשר גם להסתפק בהצהרות דקלרטיביות שאינן אופרטיביות. החלק הראשון, לדעתי, הוא החלק הפחות חשוב.

החלק השני הוא החלק הקרדינלי והמהותי. חלק זה של ההסכם, העוסק בגירושין, ייכנס לתוקף רק אם תבצעו תנאי מסוים הקבוע בהסכם, למשל, אחד התנאים הנפוצים הקבועים בהסכמים כאלה הוא משלוח הודעה בדואר על רצון להתגרש. דהיינו, החלק של הגירושין בהסכם מתעורר לחיים רק אם אחד הצדדים בחר להודיע לצד השני, בדרך מסוימת, על רצונו להתגרש. חלק זה של ההסכם ערוך בדיוק כמו הסכם גירושין רגיל. יש בו הסדרים לגבי משמורת הילדים, מזונותיהם, מזונות

האישה עד לגירושין, חלוקת הרכוש, מכירת הדירה, הזכויות הסוציאליות והפנסיוניות, חלוקת החובות וכיוצ"ב.

לאחר החתימה על "הסכם שלום הבית ולחילופין גירושין", מאשרים אותו בבית משפט ונותנים לו תוקף של פסק דין.

אני סבור כי הסכם כזה הוא חיוני להצלחת שלום הבית, ואני מבקש להסביר מדוע:

- הסכם כזה מכניס ודאות לחיי הנישואין. אין יותר עיסוק בשאלה מה יקרה אם אני אתגרש? האם בעלי ישלם מזונות? האם יתנו לי לראות את הילדים? האם אני אקבל את הרכב והדירה? האם אשתי תשתתף אתי בחובות? האם המניות בחברה המשפחתית יאבדו מערכן? זאת, מכיוון שכל השאלות האלה הוסדרו בפרק השני של ההסכם העוסק בגירושין. לאחר שהושגה ודאות, בני הזוג יכולים להתנהג בחופשיות, בלא כל פחד, בלי לחשוד או לחשוש, ולקיים התנהגויות נורמטיביות החיוניות להצלחת חיים משותפים תקינים.

- בתחום דיני המשפחה בישראל קיימת סוגייה משמעותית של מרוץ סמכויות. מי שמגיש את תביעתו

ראשון, הוא זה שקובע היכן יתנהלו ההליכים המשפטיים (מדובר בהכללה שיש לה חריגים, ואולם, על מנת להמחיש את הטעיון נניח לרגע כי הוא נכון במאה אחוזים). "מרוץ סמכויות" זה מחייב את בני הזוג להיות ערניים ודרוכים, ולעתים הדבר מביא לדריכות יתר, וכל מחלוקת, ולו הקטנה ביותר, עלולה להביא אתכם בשנית אל כיסא הלקוח במשרדו של עורך דין, עמלים על הכנת התביעות בשנית, וזאת, כדי לשריין לעצמכם את הערכאה המתאימה והנוחה לכם.

אם תערכו הסכם כפי שאני מציע לכם, אין מה למהר לבתי משפט, הכל סגור וידוע ויש לכם זמן רב ומספיק על מנת לבחון את הסכסוך שנקלעתם אליו, את המחלוקת ואת הריב. גם אם אתם מתחילים לחשוב על גירושין, כי הפעם נקעה נפשכם, הרי שהמחשבות תשארנה בגדר מחשבות בלבד ולא יגיעו לידי מימוש, אלא לאחר שתהיו שלמים עם עצמכם לגמרי. כלומר, ההסכם יאפשר לכם לשמור על פרופורציות, לבחון את הריב או המחלוקת תוך יישור מבט אל בן זוגכם, בלא כל פזילה נמהרת אל ההליך המשפטי ואל הערכאה המשפטית הטובה ביותר בעבורכם.

- הסכם כזה יחסוך לכם הרבה מאד כסף והרבה מאד

עוגמת נפש. אין צורך לשכור בשנית שירותיו של עו"ד, אין צורך להיות בלחץ האם בן הזוג שלכם יקדים אתכם במרוץ הסמכויות, אין צורך לשלם אגרת בית משפט, אין צורך לנהל הליכים הנמשכים בין שנה לשנתיים. הילדים לא יחוו מתחים רבים. הגירושין יהיו סטריליים ונקיים עד כמה שאפשר.

- כאשר תערכו את "הסכם שלום הבית ולחילופין גירושין", בעצם כל אחד מבני הזוג יבין (גם אם סירב להודות בכך בעבר) כי אופציה של גירושין היא אפשרית. ברגע שאדם מבין כי המשפחה שלו עשויה להתפרק, הוא מתנהג באופן שונה, נכנס בו (לרוב) איזשהו פחד בריא הגורם לו להיות ערני, קשוב ואוהב. עריכת הסכם כזה מאפשרת לבני הזוג להסכים על מה שיקרה אם וכאשר שלום הבית לא יעלה יפה; עצם ההידברות הפתוחה והכנה הופכת את אופציית הגירושין לריאלית, ומתוך כך הקשר יכול לצמוח ולהתפתח, כאשר כל אחד מהצדדים מנסה להתרחק מאופציה זו.

- אם אתם מנסים להגיע ל"הסכם שלום בית ולחילופין גירושין", וקיימים ביניכם פערים בלתי ניתנים לגישור בנוגע לפרק הגירושין וההסדרים הקבועים בו, ובן הזוג שלכם "תקוע" בשלו ומנסה לכפות את דעתו עליכם באופן

אגרסיבי, ראו זאת כנורה אדומה מהבהבת. אם עתה, כאשר אתם "באידיליה" (מצהירים בשנית על אהבתכם, מבטלים את ההליכים המשפטיים שפתחתם אחד נגד השני ורוצים בכל מעודכם לחזור לשלום בית), אינכם מצליחים להסכים על מספר סוגיות קריטיות, הרי שיש ביחסים ביניכם בעיה קשה מאד - אולי בעיה של תקשורת, אולי בעיה של פערי כוחות, אולי בעיה שאחד מהצדדים מכחיש את המצב שבו הוא נמצא, או מכחיש את האפשרות בכלל שאי פעם תתגרשו, והבעיה הזאת, במרבית המקרים, לא תאפשר לשקם באופן אמיתי את חיי הנישואין; שלום הבית לא יהיה אמיתי ולמעשה, סביר להניח כי תחזרו לאותה נקודה בה הייתם מעט לפני שמי מכם החליט כי הוא חפץ בגירושין. לכן עליכם לחשוב היטב אם יש סיכוי לשוב לשלום בית כאשר נורת אזהרה כה גדולה מרחפת מעל ראשו של בן זוגכם, שמציק לכם מאוד בכל הנוגע לסוגיות הקשורות לגירושין ואשר יש להסדירן במסגרת הסכם שכזה.

ובכן, התנאי הראשון הוא, כאמור, עריכת "הסכם שלום בית ולחילופין גירושין". **התנאי השני עוסק בריפוי ובשיקום מערכת היחסים עצמה.**

אדם החפץ להתגרש הוא אדם פגוע. זה יכול להיות

כתוצאה מבגידה, זה יכול להיות כתוצאה משנים שבהן הייתה הזנחה, זה יכול להיות מחוסר תשוקה, זה יכול להיות כתוצאה מכך שאין הידברות, תקשורת או הקשבה, זה יכול להיות כתוצאה מכך שאין נושאים משותפים, זה יכול להיות כי אחד הצדדים מרגיש מנוצל או לא שווה.

החלטתם לחזור לשלום בית - נהדר. אבל, אם לא תטפלו במה שהיה, אם לא תטפלו במה שקרה, אם לא תבדקו היכן כשלתם, מה לא נעשה בסדר והיכן נעשו טעויות, הרי שלא תוכלו באמת לשנות דבר; ואם לא תשנו, עד מהרה תחזרו שוב למסקנה כי אין מקום להמשיך בחיי הנישואין האלה.

אתן דוגמא להמחשה. אחת מלקוחותי גילתה כי בעלה בגד בה. לאחר שפתחנו בהליכים משפטיים, הבעל התעשת והבין כי טעה; הוא החליט לסיים את הרומן שהיה לו וחזר לחיק משפחתו האהובה. אותו בעל יכול לנתק את הקשר עם המאהבת שלו בקלות, לחזור אל אשתו, להתנהג כאילו הכל כרגיל ולשכוח את מה שהיה (אגב, ככה זה אצלנו הגברים). האישה, במקרה זה, פגועה וכואבת. היא מעולם לא בגדה בבעלה, לא חשבה על כך, למרות שהיו הזדמנויות והצעות. גם לאחר שבעלה

"חזר הביתה", גם לאחר שברור לה כי הוא סיים את הרומן, גם לאחר שהקשר בין בני הזוג השתפר מאד ונעשה מצוין; עדיין, בתוך תוכה, יש לה אין ספור שאלות באשר לאותו קשר שהיה לבעלה עם אישה אחרת, ובאשר לאותה אישה עצמה. איך היא נראית, מה היא עושה, בת כמה היא, איך היא במיטה, היכן הם היו עושים את זה, האם כאשר הוא היה אומר לה בעשר בערב כי הוא יוצא לעשות גו'גינג, הוא באמת יצא לרוץ או שמא היה הולך אל האישה האחרת, מדוע הוא העדיף את האישה האחרת על פני אם ילדיו, היכן אבד האמון, מה השתבש בדרך ועוד ועוד שאלות שלא ירפו מהאישה הנבגדת. את השאלות והקושיות האינסופיות האלה אני משווה לחבית של אבק שריפה, הנמצאת בליבה של אותה אישה נבגדת. מדובר במטען חבלה רב עוצמה, אשר אם לא יטופל על ידי מומחה לעניין, הוא יתפוצץ !!!

אם אותה אישה נבגדת לא תקבל תשובות, לא תפוצה, לא תביע זעם, לא תביע כעס, לא תשאל, לא תחזיר לעצמה את כבודה שנרמס, אזי, לא יוחזר האמון בין בני הזוג והנישואין לא יחזיקו מעמד.

נתתי כאן דוגמא של בגידה, אבל "מטען החבלה" שדיברתי עליו יכול להיווצר כמעט על ידי כל דבר, והוא

חייב להיות מנוטרל על פני תקופה ועל ידי איש מקצוע אמיתי הבקיא בעניין.

לכן, אני מחייב אתכם ודורש מכם כי במידה והחלטתם לחזור לשלום בית, אתם חייבים להיכנס להליך טיפולי, הליך מתמשך (לא להסתפק בפגישה אחת ודי); אני מדבר על חמש, עשר ואולי עשרים פגישות, כמה שצריך, עד שהמטפל המומחה יאמר כי אין עוד צורך. הטיפול האולטימטיבי הוא הטיפול הזוגי שבו בן הזוג שפגע שותף לתהליך שעובר בן זוג הפגוע, אין יותר טוב מכך. יחד עם זאת, אם אין ברירה ואתם תלכו לטיפול יחידי, טפלו בעצמכם, במשקעים שלכם, שאלו את עצמכם, באמצעות המומחה, את השאלות הכואבות והקשות ביותר. אחת מהשאלות שיש לשאול היא "האם אני יכול/ה לסלוח" ו/או "אם אני לא יכול לסלוח, האם אני יכול ללמוד לחיות עם הפגיעה". ברור כי אם התשובה היא לא, הרי שהסיכוי לשוב לשלום בית אמיתי פוחת.

אם אין לכם אפשרות לממן את הטיפול עליו הומלץ לעיל, אתם יכולים לפנות אל קופת החולים שלכם. בכל קופה יש פסיכולוגים ויועצי נישואין. גשו אל הקופה והציגו את בקשתכם. ברוב הקופות, תחילה מפנים אל אדם שתפקידו לקבוע לאיזה ערוץ להפנות אתכם; לאחר מכן

אתם יוצרים קשר עם המטפל / היועץ ומתחילים בתהליך. הטיפול דרך קופת חולים יעלה לכם שליש (בערך) ממה שתשלמו בעבורו בשוק הפרטי. יחד עם זאת, אם אתם בעלי אמצעים, אני ממליץ לפנות למומחה בעל שם בשוק הפרטי. מדובר בהשקעה הכרחית שבלעדיה אין שלום בית בר-קיימא.

מתוך ניסיון רב אני מבקש להדגיש, בביטחון, כי אם לא "תעטפו" את עצמכם בשני המנגנונים שתיארתי לכם עד עתה - במנגנון המשפטי ובמנגנון הטיפולי - שלום הבית שלכם לא יחזיק מעמד.

"חזרה לעתיד" מי מפחד מפרק ב'

התגרשתם? הכרתם בן זוג חדש? הנה עצה אחת אחרונה לפרק ב' מוצלח יותר.

ובכן לאחר שלב ההתאהבות, אשר (מה לעשות) חולף לאחר מספר חודשים, כל מערכת יחסים נכנסת לשגרה. השגרה, לצערי, היא אם כל החוליים של התא המשפחתי...

אם אתם כבר כאן, לפחות תקראו את הדבר הבא, אשר יפחית לאין-שיעור את הסיכוי שתיזקקו לספר הזה בשנית.

אני מוכן לספר על עצמי כמשל. סדר היום שלי מורכב כך: אני קם בבוקר, לוקח את הבת שלי לגן, מגיע למשרד, עובד 12-13 שעות ביום, כאשר כל היום אני עסוק בוויכוחים ושכנועים (זה המקצוע, מה לעשות), חוזר הביתה בשעות הערב, אומר לילה טוב לבת שלי

(במקרה הטוב, אם היא עוד לא נרדמה), יושב לאכול, פותח כפתור במכנס ובעצם מתחיל את המנוחה שלי לאחר יום עבודה אינטנסיבי, מנוחה שבה אתה רוצה לשתוק ולבהות בטלוויזיה.

אשתי, דרך אגב, עשויה מחומרים אחרים. כאשר היא חוזרת מעבודתה היא עושה עוד אלף ואחד דברים, אבל גם היא, כן, מה לעשות, כאשר היא מפסיקה לעשות ומתיישבת לרגע לידי על הספה בסלון, היא נרדמת תוך כמה דקות (שהרי היא כבר לא בפעולה, ואני, זה ששותק ובוהה בטלוויזיה לא ממש מעניין אותה).

שגרה כזאת, המאפיינת 99% מהזוגות הנשואים (עם ילדים), היא הרסנית משום שהיא מעייפת, שוחקת, משעממת, בלתי מרגשת, אינה מאתגרת, ובעצם היא מתכון בטוח לגירושין.

מערכת כזו - לחוצה ומעייפת - חייבת להיתמך באמצעים אשר יתנו מרפא לחולי השגרה, ויאפשרו לה לשרוד למרות החוליים האלה. עניינים אלה הם כמובן נושא לספר אחר, בתחום אחר, ורבות נכתב וייכתב על כך. ואולם, אני מרגיש כי בלעדי העצה הבאה, אשר תעזור לכם בפרק ב', לא סיימתי את מלאכתי, ולכן אני

מבקש לתת לכם את העצה האחרונה הבאה.

לא משנה בני כמה אתם, לא משנה כמה זמן אתם נשואים, לא משנה כמה ילדים יש לכם או היכן אתה גרים. לא משנה אם אתה עובדים, מובטלים, עצמאים, שכירים, גרים בפנטהאוז או במרתף - קבעו לעצמכם כלל ברזל.

אתה ואשתך, או את ובעלך, יוצאים מהבית, ללא הילדים, פעמיים בשבוע. פעם אחת באמצע השבוע ופעם אחת בסוף השבוע. לא לסרט, לא הצגה, לא לחברים ולא לקרובי משפחה, אלא לבית קפה, למסעדה, לטיול על שפת הים או בשכונה או לכל מקום אחר שאין שם מה לעשות - חוץ מלדבר האחד עם השני.

דמיון לעצמך אותך ואת אשתך יושבים בבית קפה. הזמנת מהמלצרית קפה ועוגה ואשתך הזמינה סלט, מה עושים בין לבין, נכון, אין מה לעשות ולכן אין ברירה אלא **לדבר**. בהתחלה זה מפחיד, בהתחלה זה מרתיע, מה בעצם יש לך לדבר עם אשתך שעה, שעה וחצי?! נכון, זה מוזר, אבל לאט לאט תבינו שבן הזוג שלכם לחיים, זה שחוזר כל יום מהעבודה מסמורטט, הוא דווקא מעניין, מצחיק, ופתאום, כאשר מתעניינים איך היה בעבודה שלו הוא כבר לא כל כך עייף, לפתע תשמעו כל מיני חוויות

שעברו על הילדים, תוכלו לשתף את בן הזוג בקשיים, בשמחות, בכאבים, בדמיונות, ברצונות, באכזבות. כך גם לאחר ולקראת ה"דייט" הזה; התקלחתם, התבשמתם וכאשר אתם חוזרים מבילוי של שעה בבית קפה, יש לפתע גם כוח לדברים נוספים (וודי ברמיזא לחכימא), גם אם זה באחת עשרה בלילה, ולמחרת קמים בשש בבוקר. כן, תתפלאו מה הפגישות האלה עושות לנו.

בעצם, מה שאני מנסה לומר הוא שבאותם מפגשים, שבהם אתם מדברים האחת עם השני, אתם שומרים על הגחלת, מטפחים את הפרח שבגן, בונים ומחזקים את חומת המגן על חיי הנישואין שלכם. תאמינו לי, זה עובד!

עוד בסידרה:

**טיפים למציאת
בני זוג אידאליים**

300

אופיר שנהב

**הספר שישנה
את חייכם**

הסידרה החכמה